

Intuition i en social situation

En empirisk undersøgelse af, hvordan intuition opleves i en social kontekst

Udarbejdet af
Nina Rosentoft Christensen
(51553)

Februar 2021

Vejleder
Malene Broch Clemmensen

Omfang: 148.384
Normalsider: 62
Speciale i Psykologi
Roskilde Universitet

Abstract

This thesis examines the experience and understanding of intuition within a social interaction, by use of a dialectical approach to research.

A focus on criteria such as rational thinking and reasoning, can elicit social interactions whose acknowledgement and intersubjective understanding demand a rational approach to analysis.

Therefore, solutions and actions based on intuition, may be dismissed in favor of more established, rational methods of comprehension.

An analysis of three individuals' experiences explores how the individual and social situation interact to form the experience of intuition. This analysis also presents examples of lack of intuition, related to the nature of the social situation. The analysis utilizes the concepts of 'Intuition' by Carl Gustav Jung and 'Emotionality' formulated by Ute Holzkamp-Osterkamp. In diverse ways, the concepts suggest that the participation of an individual in a social situation is mirrored in the experience of intuition, because of the influence of the social situation on the individual's mental state.

It is discussed, that the trustworthiness of intuition lies within its possibilities to indicate how we act and why, by analyzing the elements in the experience of intuition.

In conclusion, intuition should not be considered as isolated within the individual. It may instead be understood as operational, by demonstrating characteristics of the individual and the social situation, and not least the intertwined connections between these aspects.

Indholdsfortegnelse

Abstract	2
Indholdsfortegnelse	3
I. Kapitel: Introduktion	5
A. Indledning	5
B. Litteraturstudie	6
C. Redegørelse for problemet	8
D. Problemformulering	11
E. Disposition	12
II. Specialets videnskabelige perspektiv	13
A. En dialektisk tilgang	13
B. Metodologiske overvejelser	16
C. Generaliserbarhed	18
D. Afsluttende pointer	19
III. Metode	20
A. Systematic Self Observation	20
B. Det opfølgende interview	23
C. Refleksion over metodernes kvalitet	24
IV. Psykologisk teori	27
A. Valg og behandling af psykologisk teori	27
B. Intuition af Carl Gustav Jung	30
C. Emotionalitet af Ute Holzkamp-Osterkamp	35
D. Refleksion over begreberne	40
V. Analyse	42
Analysedel 1: Oplevelsen af intuition når den er til stede i en social situation	44
A. Common-sense analyse	44
B. Begrebslig analyse	48
Analysedel 2: Oplevelsen af intuition som værende 'ikke til stede' i en social situation	53
A. Common-sense analyse	53
B. Begrebslig analyse	56
Opsummering på analysedel 1 og 2	60

VI. Afslutning	61
A. Diskussion	61
B. Konklusion	65
C. Perspektivering	66
VII. Litteraturliste	67
Bilag	
1. Litteraturstudie	
2. Brev til informanter om selvobservation	
3. Interviewguide	
4. Rapport fra Oskar	
5. Rapport fra Sofie	
6. Rapport fra Anja	
7. Interview med Oskar	
8. Interview med Sofie	
9. Interview med Anja	

I. Kapitel: Introduktion

A. Indledning

Måske kender du til at have en mavefornemmelse omkring en situation eller en person. Det kan være en umiddelbar ide om, hvad der er rigtigt at gøre; den rigtige vej at gå, det rigtige menneske at interagere med eller det rigtige at sige. Det kan være oplevelsen af, at du lige pludselig har en viden uden at vide, hvor den kom fra. Denne oplevelse benævnes også *intuition*. Etymologisk kommer intuition fra det latinske ord 'intuitio', det vil sige "at se ind i, betragte, danne sig en tydelig forestilling om" (Høgh-Olesen 2017 ¶). Til trods for, at det er et almenmenneskeligt fænomen, bliver intuition i høj grad tilsidesat i vesten til fordel for mere rationel tænkning:

In our culture, the legacy of intuition is less than inspiring. Intuition is seen as mysterious and unexplainable at best and as something inaccurate, hokey, or epiphenomenal at worst. (...) Our culture is replete with cognitive maxims like "look before you leap" and "think before you act" that suggest that one's impulses or intuitions tend to be deeply flawed. (Lieberman 2000:109)

Rationel tænkning kan spores tilbage til oldtidens filosoffer. Blandt andet Aristoteles og Platon skabte en intellektuel tradition ved at bygge videre på hinandens viden, og baserede erkendelsen på stringente metoder og traditioner. Erkendelsen blev derved funderet på logik, samt analytisk og rationel tænkning (Wentzer 2017 ¶). Dette blev intensiveret i oplysningstiden, som fordrede en bevægelse fra mythos til logos: "Jo mere kravet om sandhed forbindes med rationalitetens præmisser", i jo højere grad bliver de uforklarlige aspekter af mennesket anset som utroværdige og usande (Højris & Ledes 2009:137). Da psykologien begyndte at blive udviklet, efterlevede den empirismens epistemologi, for at blive anerkendt som en videnskab (Christensen 2014:11). Herved blev de objektive og klassificerbare måder at skabe viden på en prioritet.

Udviklingen i videnskaben understøttede også en udvikling af rationel argumentation som en præmis for fornuftig dialog. Vi forpligtede os til at angive grunde for vores handlinger eller udsagns sandhed (Højris & Ledet 2009:156,157). Lars Dencik skriver: "(...) det danske velfærdssamfund i *dagligdagens ansigt til ansigt - møder* [er] præget af en konsensus-stræbende forhandlingskultur" (Dencik, Jørgensen & Sommer 2008:235). Vi kan således værdisætte en

benyttelse af logiske og rationelt tænkte elementer overfor hinanden, for at kunne forhandle om den rigtige beslutning eller løsning (Buchtel & Norenzayan 2008). Det formuleres også af Ph.d., lektor, Thomas Schwarz Wentzer: "Rationalitet er ideen om, at det skal gå fornuftigt til. At både individets liv og samfundets udvikling organiseres sådan, at det afspejler overvejelse, omtanke og gennemsækelighed." (Wentzer 2017 ¶). Rationalitet kan derved blive prioriteret som en fælles erkendelsesmetode, og kan således få "forrang" for intuition i dialogen. Denne prioritering har inspireret nærværende speciales undersøgelse af intuition som et værdifuldt og psykologisk vigtigt element ved menneskers erkendelse og interaktion.

At rationaliteten har fået forrang betyder dog ikke, at intuition som psykologisk fænomen ikke er blevet undersøgt videnskabeligt; både filosofien, naturvidenskabelig forskning og psykologien har på forskellig vis forsøgt at nærme sig en forståelse af fænomenet intuition. Dette anskueliggøres i følgende litteraturstudie.

B. Litteraturstudie

Et litteraturstudie (Bilag 1) er foretaget for at få forståelse for relevant forskning indenfor feltet (Boell & Cecez-Kecmanovic 2010:130). Den metodiske fremgang for litteratursøgningen er blevet opdelt i tre faser.

(1) I første fase har jeg foretaget en umiddelbar søgning med udvalgte ord, som også er blevet oversat til engelsk i søgeprocessen:

- intuition
- social, mellemmenneskelig, interaktion, interpersonel
- samfund, kultur, normer
- stole (trust), vildledelser
- adfærd, selvregulering

Jeg har benyttet mig af kb.dk og googlescholar.dk. Jeg har dertil indskrænket søgningen ved 'forskning' eller 'peer reviewet' samt svensk, dansk og engelsk, og tjekket publikationernes

bibliografi for andre relevante kilder (Boell & Cecez-Kecmanovic 2010:134-135). Efter 20 irrelevante resultater eller ved gentagelser, har jeg bevæget mig videre i søgningen (Boell & Cecez-Kecmanovic 2010:141).

(2) I anden fase har jeg læst introduktion og konklusion i de 18 fundne resultater og dertil stillet spørgsmål (Bilag 1:2) for at afklare resultaternes relevans (Boell & Cecez-Kecmanovic 2010:136-138).

(3) I den tredje fase har jeg har foretaget en tematisering og opdeling af resultaterne til tre videnskabelige aspekter: 4 resultater indenfor filosofi, 7 resultater indenfor naturvidenskab og 7 resultater indenfor psykologi.

De filosofiske studier inddrager naturvidenskabelige teorier og resultater i en pointering af, at intuition synes flertydigt, som et kodeks for moralsk beslutning og adfærd. Hovedfokus for studierne fokuserer derfor på at forstå intuition som en del af moralske overvejelser via kvantitative og kvalitative metoder og særligt kognitiv teori (Cone 2012; Sias 2013; Riecke 2014). Intuition anskues som en udvidelse af bevidstheden, fordi kognition er koblet til følelserne (Riecke 2014:38; Sias 2013:3; Cone 2012:8). Ved inddragelsen af kognitiv teori fokuserer forskningen på intuitionens funktion og troværdighed (Cone 2012:13; Sias 2013; Riecke 2014; Vaidya & Bilimoria 2018; Bailin 1991).

De naturvidenskabelige studier af intuition fokuserer hovedsageligt på at finde intuitionens plads i kroppen, dens definition ud fra dens funktion samt dens troværdighed i menneskelig beslutningstagen. De naturvidenskabelige forskningsartikler bearbejder gennemgående bias og heuristikker, samt intuition som et subsystem til rationel tænkning (Kahneman & Klein 2009; Lieberman 2000; Myers 2004; Hogarth 2010; Hodgkinson, Langan-Fox, & Sadler-Smith 2008; Dane & Pratt 2007). Intuition bliver defineret ved en kobling mellem læring og selvbevidsthed samt et refleksivt - og ubevidst analytisk system, der foregår i de neurale strukturer (Lieberman 2000; Hogarth 2010; Kahneman & Klein 2009).

Intuition bliver derfor både en måde hvorpå, hjernen forstår og agerer i omgivelserne og samtidig en måde hvorpå, mennesket lærer, socialt og implicit, gennem spejlneuroner og sanser (Lieberman 2000; Hodgkinson et al. 2008). Intuition får en 'plads' i kroppen, fordi intuition kan blive et adfærds-

koncept, som en kognitiv proces. Herved indikeres en større accept omkring dens eksistens, dog ikke omkring intuition som en troværdig funktion (Hodgkinson et al. 2008).

Intuition er indenfor de psykologiske studier bearbejdet, ligesom de filosofiske studier, med inspiration og inddragelse af naturvidenskaben og dens fokus på evidens. Det fremgår, at kognitiv psykologi er en forgangs gren i undersøgelsen af intuition indenfor den psykologiske videnskab (Buchtel & Norenzayan 2008; Norman & Price 2012; Chaffey, Unsworth & Fossey 2020; Riecke 2014). Der er derfor fokus på (1) bevidste og ubevidste processer, (2) kognition samt (3) emotionel og social intelligens (Riecke 2014; Wax 2006; Flyvbjerg 1990; Norman & Price 2012:128; Chaffey et al. 2020:88; Pinjala 2010; Raidl & Lubart 2001; Fisher, Knobe, Strickland & Keil 2016).

Opsummerende viser litteraturstudiet en tendens til at benytte sig af hovedsageligt naturvidenskabelig og kognitiv forskningspraksis, kvantitative studier samt litteraturreviews. På tværs af de tre temaer (filosofi, naturvidenskab og psykologi), er der fokus på menneskets indre mentale processer og på intuitionens troværdighed. Der er ikke fundet studier, der har fokus på kvalitative og kontekstnære analyser af intuition. Spørgsmålet er derfor, om der er en sammenhæng mellem udforskningen af intuition som et intrapsykisk fænomen og rationalitetens "forrang" som erkendelsesmetode. Dette vil jeg følgende belyse.

C. Redegørelse for problemet

Det interessante ved den eksisterende forskning, der er fundet ved litteraturstudiet, er, at den ofte henviser til, at fremtidig forskning bør søge forståelse for social kontekst og betingelser for intuition. Dette giver anledning til en diskussion om (1) hvorvidt fokus på rationel tænkning begrænser forståelsen af intuition i erkendelsen og (2) hvorvidt intuition kan udforskes i forbindelse med konteksten.

1. Hvorvidt fokus på rationel tænkning begrænser forståelsen af intuition i erkendelsen

Som indikeret indledende i specialet, er rationalitet blevet en prioritet i videnskabelig formidling. Hvis vi vil skabe begrundelse, årsager, oprindelse og evidens knyttet til erkendelsen, fornuften og beslutningerne, kan det medføre, at vi dækker vores intuitioner med efterrationaliseringer:

It is a big problem in a democratic society where people are supposed to justify what their intuitions are. In fact, nobody really can justify what their intuition is. So you have to make up reasons, but it won't be the real reasons. (Personal communication, 1988). (Heidegger i Flyvbjerg 2006:232)

Dette kan resultere i at "(...) man på den måde – ureflekteret og usynligt – viderefører bestemte måder at beskrive og konstruere viden på" (Kristiansen 2010:53). Vores erkendelse kan derved fanges i en diskussion mellem evidens og oplevelse, og det kan påvirke vores interaktioner i sociale situationer for, hvordan vi agerer med - og har en bevidsthed om intuition (Sonne-Ragans 2019:169, Bailin 1991:20). Det kan ifølge Bent Flyvbjerg (2006:231) medføre, at vi er påvirkede af en værdisættelse af rationalitet og således ikke nødvendigvis forholder os til vores intuitions tilstedeværelse i en hverdagslig erkendelsesproces. Flyvbjerg (1990) pointerer, at:

Den analytisk-rationelle fejlslutning består i at ophøje analyse og rationalitet til den vigtigste funktionsmåde for menneskelig aktivitet og lade den dominere i en grad så andre mindst lige så vigtige måder for menneskelig forståelse og handling undertrykkes og usynliggøres. (1990:63)

Intuition har således ikke bare fået en lavere prioritet end rationalitet, men kan være blevet fremmedgjort fra vores bevidsthed om vores erkendelse (Østerberg 2013:303). Udfordringen ved rationalitetens indtog i hverdagslig erkendelse og dialog er derfor, at den kan udvikle større utydelighed omkring, hvordan vi naturligt erkender, forhandler og agerer (Flyvbjerg 2006:232). Rationalitetens forrang kan derfor blive afspejlet i hverdagslige situationer, ved prioriteringer mellem rationel tænkning og intuition. Forståelsen af intuitionens legitimitet i erkendelsen kan dermed gå i tomgang. Dette skaber grundlag for en diskussion om, hvordan intuition kan udforskes, for at skabe en mere nuanceret forståelse af intuition.

2. Hvorvidt intuition kan udforskes i forbindelse med konteksten

Som det fremgik af litteraturstudiet, kan særligt naturvidenskabelig og kognitiv videnskab have haft en overhånd i forskningen af intuition, med et forsøg på at forstå begrebet som anvendeligt og troværdigt. Men troværdige og valide begreber har baggrund i viden, der kan skabes modeller på, gentages og udvikles evidens på. Forskningens fokus på, hvor intuition "befinder sig i kroppen" kan diskuteres at komme fra en materialistisk tilgang til troværdighedsbegrebet (Flyvbjerg 1990:44). Bagsiden af medaljen ved den naturvidenskabelige forskning kan være, at den hurtigt får sat spørgsmålstegn ved, hvorvidt ubevidste processer kan afgøres som legitime måder at erkende på (Bailin 1991:19). Spørgsmålet er derfor, om dette forskningsfokus på at teknologisere og rationalisere et fænomen som intuition, begrænser muligheden for at afgøre en legitimitet omkring intuition i erkendelsen, eftersom den tidligere diskussion påpeger, at intuition kan være usynlig eller undertrykt for bevidstheden (Flyvbjerg 1990:63). Dette forskningsfokus problematiseres i flere forskningsartikler (Flyvbjerg 1990; Brinkmann 2008; Riecke 2014; Bailin 1991), som en videnskabelig og kulturel benægtelse af værdifulde og naturlige aspekter af mennesket i en erkendelsesproces (Flyvbjerg 1990:23). En marginal praksis, såsom intuitiv erkendelse, risikerer nemlig at blive overtaget af en teknologisk rationel forståelse, for at blive gjort effektiv og accepteret (Flyvbjerg 1990:74). Det kan medføre, at intuition bliver afkoblet rationalitet og fornuft og samtidig kobles til alt i underbevidstheden. Intuition kan derved ende med at blive et intrapsykisk begreb for alt eller intet. Det fokus, der udfordrer en psykologisk udforskning af intuition som troværdig, er derfor det snævre fokus på menneskets indre og ubevidste aspekter i udforskningen, som ikke kan regelbaseres (Flyvbjerg 1990:18). Derfor er det måske ikke længere frugtbart at lede efter regler i intuition, eller udforske intuitionens plads i mennesket. Sharon Bailin påpeger også, at troværdig ræsonnement ikke blot finder sted, når der er afgrænsede og regelstyrede rammer. Rammerne er i virkeligheden mindre definitive og mere flydende, end et naturvidenskabeligt perspektiv kan vise (Bailin 1991:20). En social situation stiller netop særlige muligheder til rådighed for, hvordan vi kan forstå og agere med vores oplevelser (Sonne-ragans 2019:169). Diskussionen kan derfor give belæg for at udforske intuition blandt de utydelige, flydende og mindre definitive rammer (Bailin 1991:21). Eksempelvis med en socialpsykologisk tilgang til intuition der, som Bailin og Flyvbjerg argumenterer for, har fokus på dens essens i en kontekst.

D. Problemformulering

Ud fra ovenstående diskussion af henholdsvis en forståelse og udforskning af intuition mener jeg, at der fremgår et behov for at udforske, hvordan intuition, psykologisk set, kan forstås i en social kontekst; hvordan intuition kan opleves, kan komme til udtryk og hvordan den sociale situation kan være knyttet til intuition, dens plads og dens fremtræden. Dette vil jeg undersøge med udgangspunkt i følgende problemformulering:

Hvordan kan fænomenet intuition nuanceres ved at udforske oplevelsen af intuition i en social situation?

- *Hvordan opleves intuition i en social situation?*
- *Hvad kan forskellige psykologiske perspektiver bidrage med til nuanceringen af intuition i en social situation?*
- *Hvilken betydning kan intuition have i forhold til rationel tænkning i en social situation?*

Med baggrund i ovenstående, bliver formålet med specialet at undersøge intuition som et socialt fænomen; det vil sige som opstår, er påvirket og påvirker mennesket i en social kontekst. Den sociale kontekst specificeres som sociale situationer forstået ved, at mindst én anden er til stede i en ansigt-til-ansigt situation i en kontekst af tid og sted, meninger og værdier. En indledende bestemmelse for specialet indgår derfor i problemformuleringen i form af første-persons perspektivet. En anden indledende bestemmelse er en integrering af den sociale situation i udforskningen af intuition. Undersøgelsen kan vise flere nuancer af intuition og dermed åbne op for en forståelse af menneskets erkendelses- og handleprocesser, og desuden bidrage til at uddybe forståelsen af sociale interaktioner; hvordan vi tænker og agerer med eller over for hinanden.

I nedenstående disposition vil jeg gennemgå specialets strukturering, for at skabe overblik for læseren. Derefter vil jeg præsentere den videnskabelige tilgang, jeg har valgt til at besvare problemformuleringen.

E. Disposition

Kapitel 1 introducerede specialet med en hverdagslig tilgang til intuition og anskueliggjorde et problemfelt med baggrund i et litteraturstudie. Afsluttende blev problemformuleringen og formålet med undersøgelsen præsenteret.

Kapitel 2 skal belyse specialets videnskabelige tilgang til forskningen. Det bliver formuleret, hvordan jeg forholder mig til udforskning og vidensproduktion ud fra en dialektisk tilgang. Derudover pointeres en afgrænsning af forskningen indenfor det subjektive og sociale felt. Derefter fremgår metodologiske overvejelser omkring kvalitetskriterier samt generaliserbarhed.

I kapitel 3 behandles metoderne til indsamling af empiri, bestående af SSO metoden og det semistruktureret interview. Metoderne skal understøtte den dialektiske tilgang ved at skabe information om og med menneskers oplevelse af intuition i den sociale situation.

I Kapitel 4 præsenteres en selektiv redegørelse og refleksion over to udvalgte psykologiske begreber, *intuition* af Carl Gustav Jung og *emotionalitet* forstået af Ute Holzkamp-Osterkamp. Kapitlet sigter mod et dybdegående begrebsligt grundlag af to divergerende perspektiver til benyttelse i analytisk henseende.

I kapitel 5 analyseres to inddelinger af empirien. Første del adresserer oplevelsen af intuition, når den opstår i en social situation. Anden del undersøger oplevelsen af intuition, når den ikke er til stede eller blokeres. Analysen skal derigennem belyse forbindelsen mellem de subjektive og sociale aspekter i intuition.

I kapitel 6 fremgår en diskussion til at understrege, hvordan en kontekst-fokuseret tilgang til fænomenet intuition understøtter en nuancering. Der konkluderes på en nuancering af intuition som socialt fænomen. Slutteligt fremgår en perspektivering med et pædagogisk sigte.

II. Specialets videnskabelige perspektiv

I dette kapitel vil jeg præsentere (A) den videnskabelige tilgang, jeg har valgt til forskningen. Derefter præsenteres (B) metodologiske overvejelser omkring tilgangen og forbindelsen til udvalgte metoder til undersøgelsen. Slutteligt forholder jeg mig til (C) generaliserbarheden ved valgene.

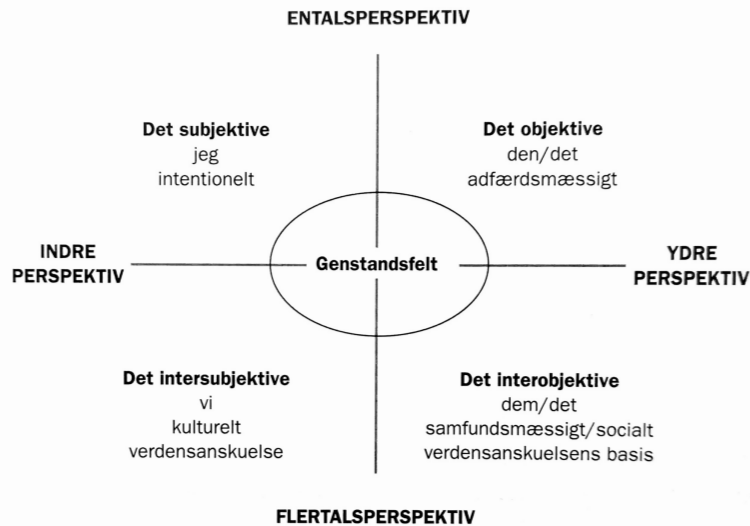
A. En dialektisk tilgang

Den tidligere forskning viser et særligt fokus på de materialistiske og intrapsykeiske aspekter af intuition, og forholder sig således mindre pluralistisk eksperimentelt, end jeg vil med problemformuleringen. Det eksperimenterende i specialet indebærer at udfordre de måder, man kan forstå intuition på. I det forskningsmæssige øjemed, har mit spørgsmål derfor været: *Hvordan kan et intrapsykeisk fænomen som intuition udforskes og forstås med inddragelse af et socialpsykologisk perspektiv?*

Jeg finder det relevant at gå pragmatisk til værks i tilgangen til specialet og vise, i form af argumentation og forklaring undervejs, hvordan mine valg hænger sammen, og kan begrundes i min tilgang og formål med specialet, frem for at indordne specialet i typologier.

Jeg vil forstå intuition ud fra et menneskes oplevede liv og samtidig bevæge mig ind i et dialektisk perspektiv, idet jeg forsøger at forstå oplevelsen som skabt af et gensidigt forhold mellem subjekt og social situation (Østerberg 2013:299; Schraube 1010:102).

For at klargøre det videnskabeligt felt, jeg arbejder med, i forlængelse med det dialektiske perspektiv, vil jeg hente inspiration fra Ken Wilbers Kvadrantmodel (Figur 1 fra Sonne-Ragans 2019:214). Modellen består af fire kvadranter opdelt efter forskningsperspektiv (Sonne-Ragans 2019:235; Tønnesvang, Hedegaard & Nygaard 2015).

Figur 9.1. Ken Wilbers kvadrantmodel. Kilder: Tønnesvang (2004) og Wilber (1996).

Kvadranterne skal forstås som selvstændige men forbundne aspekter af et fænomen, som en tilgang til at omfavne to eller flere aspekter af et fænomens kompleksitet (Sonne-Ragans 2019:236). Denne kvadrantmodel skal billedliggøre mit formål med at forstå forbindelsen mellem det subjektive og det sociale aspekt af intuition. Her indlejres perspektivet i de kvadranter, Wilber betegner som entalsperspektiver, som er oplevelsesorienterede, jf. min indledende bestemmelse om et første-persons perspektiv. De to kvadranter er henholdsvis *den subjektive* (øvre venstre) og *den intersubjektive* kvadrant (nedre venstre) (Sonne-Ragans 2019:237, 238; Tønnesvang, Hedegaard & Nygaard 2015:3-5). Den subjektive kvadrant kan skabe forståelse for den del af intuition, der har et særligt fokus på det subjektive og oplevelses-nære (Tønnesvang et al. 2015:5). Jeg arbejder indenfor den intersubjektive kvadrant, når jeg bearbejder intuitionens forbindelse til det sociale og intersubjektive. Herved kan jeg skabe perspektiv for meningsbærende påvirkninger, rummelighed samt tolkningsrammer og betydninger, som intuition kan afspejle i den sociale situation (Sonne-Ragans 2019:238; Tønnesvang et al. 2015:6).

I forlængelse af mine tilvalg ved kvadrantmodellen, afgrænser jeg mig fra at undersøge de kognitive (objektive) og institutionelle (interobjektive) aspekter af intuition, velvidende at et fravalg af to kvadranter, kan reducere forståelsen af intuition (Tønnesvang et al. 2015:8).

Jeg benytter den dialektiske tilgang til at anskue intuition som udsprunget af en vekselvirkning mellem to de enheder, subjekt og social situation. Jean Paul Sartre pointerede en dialektisk sociologi (Østerberg 2013:300-302), hvor mennesket i en dialektisk relation til et andet subjekt erkender,

reflekterer og udvikler sig. Svend Brinkmann skriver desuden: “Viden om, hvad andre gør og også om, hvad mine egne aktiviteter betyder, ‘er altid afhængig af en baggrund eller en kontekst af andre betydninger, antagelser, værdier, praksis og så videre” (Brinkmann 2012:68). Hvis jeg skal forstå flere nuancer ved intuition, skal jeg derfor have øje for, at den udspringer af en særlig kontekst og en særlig situation, som påvirker mennesket, og som mennesket kan påvirke (Østerberg 2013:302). I forlængelse med inddragelsen af den sociale situation kan det, inspireret af Anne-Lise Løvlie Schibbye (2007:39) beskrives som en både-og tilgang til individet-i-relationen, hvor dualisme mellem det intrapsykiske og interpersonelle ophæves således at: “(...) intrapsykiske processer står i et dialektisk forhold til relationelle processer” (Schibbye 2007:40). Oplevelsen af intuition kan dermed forstås som en ophævelse af en dualisme mellem mennesket og den sociale omverden således, at mennesket former erkendelsen ud fra sig selv og ud fra det indhold og de muligheder, den sociale situation indebærer (Østerberg 2013:301; Hammerlin og Larsen 2012:38, Schraube 2010:102). Her opstår genstanden (oplevelsen af intuition) i feltet (subjektets deltagelse i en social situation) ved en dialektisk proces, inspireret af en situeret psykologisk epistemologi (Schraube 2010:102).

Det overordnede formål med specialet kan virke almenpsykologisk, ved at udforske en udvidelse og nuancering i forståelsen af intuition. Men i mit forskningsspørgsmål bestræber jeg mig også på at udfordre forskningens afgrænsethed, ved at lade det dialektiske perspektiv påvirke valget af teori og derfra stille spørgsmål og undren til nuancerne i intuition. Jeg vil derfor indtage en kritisk tilgang til eventuelle gentagelser af de eksisterende konklusioner og perspektiver i forskning og teori om intuition. Dette medfører imidlertid nogle udfordringer. For det første kræver det, at jeg kan håndtere og omfavne modsætninger i empirien med teoretiske begreber, uden at miste det differentierede kritiske blik. For det andet kræver det, at der er en balance mellem min åbne empiriske tilgang og samtidig en respekt for den eksisterende forskning. Der findes utallige definitioner af intuition, og der findes et voksende antal forskningsresultater med den kognitive psykologi, som præsenteret ved litteraturstudiet. Jeg vil ikke gøre op med den eksisterende viden, der er opnået, men udvide spektret for erkendelsen af intuition, hvorfor jeg er bevidst om, at den eksisterende forskning kan influere min udvikling af viden (Sonne-Ragans 2019:156).

Dialektikken viser sig således i min tilgang til, at intuition kan forstås på flere måder, afhængig af behandlingen af forholdet mellem teori og empiri. Dette vil jeg følgende uddybe.

B. Metodologiske overvejelser

I forlængelse af den dialektiske tilgang vil jeg udforske, hvordan teori og empiri, på samme tid med at kunne nuancere intuition nærmere, også kan skabe diskussion mellem psykologiske begreber. Et metodologisk spørgsmål lyder derfor: *Hvordan kan jeg udøve en forskning, der er respektfuld og sensitiv overfor det særlige, socialt situerede og praksisnære, og som samtidig forholder sig kritisk med blik for det almene teoretiske, hvad angår både subjektet og den sociale kontekst?*

Følgende metodologiske afsnit vil besvare dette spørgsmål, ved at præsentere det metodiske valg i forbindelse med et dialektisk perspektiv.

Jeg vil i min forskningsproces gå ind på intuitionens præmisser og erkende, at intuition, som filosofen Henri Bergson mente, både er til stede under teoretiske og metodiske valg (Sinclair 2014:264). Intuition anskues derved som en del af forskningsprocessen (Sinclair 2014:266). I det intuition vil gennemsyre min arbejdsproces og metode, vil jeg argumentere for, at der både er tale om en erkendelse *af* intuition, samtidig med en erkendelse *med* intuition; mellem valg og forståelse. Dette kræver dog refleksioner over, hvordan man erkender med intuition videnskabeligt. Det kræver både åbenhed men også en refleksion over eventuelle ubevidste processer som bias (Sinclair 2014:264). Jeg vælger at gøre mine common-sense forståelser så tydelige som muligt, velvidende at intuitive tanker, såvel som forforståelse, indebærer flere aspekter, end der kan skabes bevidsthed om (Sonne-Ragans 2019:159,160). Derfor skal min forskning udvise videnskabelighed med intuition, ved at følge stringente metoder og kriterier for forskning, inspireret af Vanessa Sonne-Ragans (2019), Svend Brinkmann (2012) og Lucy Yardley (2011). Herved bliver de intuitive ideer i processen efterfulgt af reflekterende og analytiske processer, hvorved de metodiske beslutningsprocesser ikke reduceres til tilfældige og uforklarlige valg. I forlængelse af min epistemologi og anerkendelse af intuition i forskningen, vil jeg således forholde mig åben og stringent.

Mit valg af metoder har taget udgangspunkt i det dialektiske perspektiv på det oplevede liv, ved deltagelse i den sociale verden, hvor deltagelsen bliver baggrund for intuition i subjektets perspektiv. Metodevalget har derigennem kunne sørge for en sensitivitet til konteksten for intuition (Yardley 2011:246). Dette gør specialet kvalitativt fokuseret, jf. de indledende bestemmelser:

Det [kontekstnære studie er] vigtigt for udviklingen af et nuanceret syn på virkeligheden, herunder den opfattelse, at menneskelig adfærd ikke kan forstås meningsfuldt alene som udtryk for de regelstyrede handlinger, der findes på de laveste niveauer af læringsprocessen og i megen teori. (Flyvbjerg 2010:467)

Det kvalitative og kontekstnære studie baseres på metoderne: selvobservation ved SSO metoden og et semistruktureret interview. Valget af flere metoder er taget for at skabe en dybere forståelse for oplevelsen af intuition i den sociale situation, via flere tilgange til oplevelsen, som Yardley pointerer med triangulering (Yardley 2011:240). Valget af metoden for selviagttagelse kan understøtte undersøgelsen af nogle hverdagslige situationer, hvor intuition opleves sporadisk af den enkelte, inspireret af den fænomenologiske tradition (Brinkmann 2013:99,100): "Det eneste redskab, der er følsomt nok til at få fat i livsverdenens intersubjektive og meningsfulde område, er et observerende selv, der selv skal forstås som en del af det, der iagttages og beskrives" (Brinkmann 2013:100). Metoden har fokus på den præ-reflekterede og præ-teoretiserede verden for mennesket i en social kontekst (Sinclair 2014:190). Intuition kan dermed undersøges som en måde at være-i-verden på; "(...) som en meningsfuld reaktion på bestemte hændelser, før den kan forklares ved en henvisning til dens neurokemiske korrelater eller på andre objektiverende måder" (Brinkmann 2013:99). Undersøgelsen af en oplevelse af intuition kan dertil understøttes ved en fortolkning af handlinger, praksisser (Brinkmann 2013:38). Dette bidrager interviewet med. Fokus i metoden for interview ligger derfor på *betydninger*, der ikke objektiverer informanten, men subjektiverer (Brinkmann 2013:39). Herved mener jeg at kunne skabe forståelse for det dialektiske forhold mellem subjekt og en social situation, som felt for en særlig oplevelse af intuition.

Jeg inddrager divergerende psykologisk teori, til at understøtte forståelsen af empirien, i forlængelse med den subjektive og intersubjektive kvadrant i Wilbers model. Udfordringen, ved at arbejde med et dialektisk perspektiv, og dertil inddrage divergerende teoretiske perspektiver, er at kunne overskride en forskel mellem eventuel materialisme og idealisme i teorierne, uden at miste den analytiske anvendelighed til at forstå empirien (Sonne-Ragans 2019:152-157).

For at skabe kohærens mellem de psykologiske teorier jeg anvender, og måden jeg anvender dem på i analysen, vil jeg forholde mig pragmatisk på den måde, at de teoretiske perspektiver ikke anvendes

som sandhedsperspektiver, men som redskaber for fortolkningsmuligheder. Dermed undgår jeg, at teorierne kommer til at bestemme retningen eller udfaldet (Yardley 2011:249).

Jeg vil derfor også lade opstillingen af analysen afhænge af empirien; det vil sige informanternes oplevelser (Yardley 2011:247). Empirien er derved både bærende og medbestemmende, i en reflektiv proces med de psykologiske begreber, til at forstå dialektikken i intuition (Sonne-Ragans 2019:248). Således kan forskningen repræsentere viden med respekt for informanternes beskrivelser, og samtidig skabe viden om den kompleksitet, af variationer og fællestræk i dialektikken, der kan være kendetegnende for oplevelsen af intuition i en social praksis.

Med empirien vil jeg således give eksempler på, hvordan intuition kan opleves og komme til udtryk. Med teorien vil jeg give eksempler på hvilke muligheder og begrænsninger, forskellige psykologiske perspektiver kan tilbyde af forståelser til oplevelsen.

C. Generaliserbarhed

Da min hensigt er at skabe kvalitativ data, skal resultaterne forstås som et eksempel på forståelse af intuition som et socialt fænomen (Flyvbjerg 2010:473). Undersøgelsen med de valgte metoder skal understøtte det kvalitative studie, ved at skabe en kontekstafhængig viden med enkelttilfælde. Denne viden er, som Flyvbjerg (2010:466) skriver, essentiel inden for forskning i læring og erkendelse, for at mennesket kan udvikle sig. Peter Busch-Jensen og Ernst Schraube (2019:2) understøtter lignende, at mening opstår og eksisterer gennem læring og erkendelse i de enkelte situationer i en sammenhæng. Det kvalitative studie vil således understøtte menneskets natur, hvad angår udvikling ved læring og erkendelse (Flyvbjerg 2010:468).

Jeg vil finde intuitionens tilknytning til den sociale kontekst, ved at forholde mig kritisk undersøgende til den sociale praksis, som oplevelsen af intuition kan afspejle (Busch-Jensen & Schraube 2019:7). Viden udarbejdet kvalitativt, med tilstrækkelige righoldige, tykke beskrivelser, vil være generaliserbare, fordi som Flyvbjerg skriver: "Vi har kun specifikke tilfælde og kontekstbunden viden" (Flyvbjerg 2010:468). Brinkmann (2013:100) beskriver, at et fænomen dermed får forrang i det kvalitative studie, da den går forud for eventuelle videnskabeligt formulerede teorier. Gennem arbejdet med kvalitativ data i forbindelse med dens sociale kontekst, skaber jeg således en

forbindelse mellem intuition og social situation, der kan gøre forskningen generaliserbar. Det understøtter samtidig specialets formål om at skabe en nuanceret og kontekstafhængig forståelse af intuition.

D. Afsluttende pointer

Nøglen for min undersøgelse er på samme tid at huske på sammenhængen og forskellen mellem de valgte teories perspektiver til forståelse af fænomenet intuition og den egentlige oplevelse af intuition i en social situation (Sonne-Ragans 2019:235). Pointen er således ikke at besvare, hvad intuition er, eller objektivere intuition. Formålet er at udforske hvilke muligheder, et dialektisk perspektiv på intuition kan give af nuancer og nyfortolkninger til en ellers “individ-isoleret” forståelse af intuition. Jeg vil afprøve forskellige teories redskaber for forståelse og søge mod en rekontekstualisering samt ny-beskrivning af intuition, ved at give specialet en socialpsykologisk karakter med fokus på kvalitativ metode. De kvalitative metoder vil blive præsenteret i nedenstående afsnit.

III. Metode

I nærværende kapitel vil jeg præsentere (A) metoden for *Systematic Self Observation* (SSO) og (B) det opfølgende *semistrukturerede interview*. Metoderne vil blive udfoldet med Noelie Rodríguez & Alan Ryave (2002) og Svend Brinkmann (2013). Derefter vil der fremgå (C) en refleksion over metodernes kvalitet.

A. Systematic Self Observation

Metoden for SSO fokuserer på specifikke spørgsmål og aspekter ved menneskets sociale virkelighed, og er derfor en metode til det, Brinkmann kalder for den “socialfænomenologiske selviagttagelsesundersøgelse” (Brinkmann 2013:116). SSO er således en kvalitativ forskningsmetode til at producere førstehånds-data gennem introspektion i det sociale liv.

SSO metoden anvendes til at tage udgangspunkt i en *indirekte* selvobservation. Den indirekte selvobservation indebærer, at forskeren ikke foretager selviagttagelse, men rekrutterer observatører til selvobservation. Her er det ikke nødvendigt, at observatørerne er uddannede i at observere, da formålet er at skabe en viden, der repræsenterer hverdagslige oplevelser af skjulte og flygtige aspekter af det sociale liv (Brinkmann 2013:106,114).

Rodríguez og Ryave argumenterer for metoden ved, at kun noget adfærd kan ses udefra, mens meget andet må forstås gennem personen, der oplever fænomenet fra moment til moment (Rodríguez & Ryave 2002:2). Selviagttagelse bliver, ifølge Brinkmann, en betingelse for at opnå den viden om vores livsverden, der kun kan erkendes indefra (Brinkmann 2013:97). Metoden kan derfor give adgang til et felt, som normalt ikke kan tilgås ved andre metoder (Rodríguez & Ryave 2002:27). Genstanden i metoden inkluderer den sociale adfærd såsom en subjektiv mening, mental adfærd/handlinger samt ikke-handlinger (non-actions): “The special contribution of SSO is the access it gives to covert, elusive, and/or personal experiences like cognitive processes, emotions, motives, concealed actions, omitted actions, and socially restricted activities”. (Rodríguez & Ryave 2002:3).

Når metoden skal give indirekte adgang til et fænomen, skal intuition dokumenteres ud fra den person, hvor den sociale adfærd produceres i form af feltnoter. Dette opretholder observatørens sensibilitet og stemme i den samlede data, og derved undgår jeg, som forsker, at ændre på den deskriptive kvalitet fra informantens oplevelse (Rodriguez & Ryave 2002:4).

Metoden er blandt andet blevet anvendt til at undersøge den psykologiske betydning af spildesign-elementer (van Roy, Deterding & Zaman 2019) og til udvikling af digitale lifelog systemer (Mutlu, Kayabas, Mutlu, Kayabas 2015). Derudover benyttes metoden i forskning til eksempelvis videreudvikling af auto-hermeneutik (Gorichanaz 2017) samt til undersøgelse af forbrugeres oplevelse af deres praktiske visdom under igangværende indkøbssituationer (Mick, Spiller, Baglioni 2012). Udover, at metoden kan benyttes i videnskabeligt henseende, kan SSO, ifølge Rodriguez og Ryave, også benyttes i arbejdsmæssigt regi. Her nævnes den blandt andet til terapi, i undersøgelse af selvfølgheder i adfærd og tænkning, samt som et pædagogisk tiltag, fordi relationen mellem forsker og informant anses kompatibel med en lærer-elev relation (Rodriguez & Ryave 2002:54).

Opsætning af metoden

Fremgangsmåden i metoden er 1. at vælge et emne, 2. formulere emnet, 3. rekruttere informanter, 4. vejlede informanter, så de forstår introspektionens logik, 5, lære informanterne at iagttage sig selv på sensitiv vis, 6. lære dem at rapportere observationer så detaljeret og nøjagtigt som muligt og 7. forberede informanterne. Al data afhænger af informanternes færdigheder og motivation, hvorfor instruktionerne er essentielle for metodens udfald (Brinkmann 2013:115).

Fordi metoden søger adgang til et inddirekte felt, bør forskeren vælge et emne ud fra syv punkter (Rodriguez & Ryave 2002:5). Emnet skal være et enkelt, fokuseret (teoretisk og praktisk) fænomen i hverdagslivet, naturligt (for kulturen), bemærkelsesværdigt/mærkbart, periodisk optrædende, og skal være af relativ kort varighed (Rodriguez & Ryave 2002:5). Derfor er jeg opmærksom på, at intuition kan forstås som en mavefornemmelse, en forståelse med hjertet, pludselige ideer, billeder eller fornemmelser. Formuleringen af intuition skal derfor også undgå et akademisk sprog således, at der tillades empirisk genererede definitioner. (Rodriguez & Ryave 2002:14). I fald af, at mine informanter har spurgt mig, hvad intuition er, har jeg bedt dem om at gå ud fra deres egen forståelse af intuition (Rodriguez & Ryave 2002:13).

Jeg har søgt efter informanter via Facebook. Jeg skrev, at jeg søgte deltagere til selvobservation af intuition i to til tre sociale situationer, som ville blive efterfulgt af et interview. Der var fem deltagere, der meldte sig.

Jeg har været særligt opmærksom på, at nogle informanter er mere sensitive, troværdige, præcise og indsigtsfulde end andre (Rodriguez & Ryave 2002:15), men at informanternes forståelse og motivation må anses som værende tilstede (Rodriguez & Ryave 2002:16).

Eftersom min datas kvalitet beror på kvaliteten af informanternes rapport, har jeg udformet et brev med instruktioner (Bilag 2). I den forbindelse har jeg sikret mig, at informanterne er indforstået med instruktionerne i brevet, inden de gik i gang med observationerne.

Informanterne er blevet instrueret i at være "mindful" og opmærksomme på dem selv, og i at undgå at konstruere en situation for opgavens skyld (Rodriguez & Ryave 2002:16; Sinclair 2014:191).

Informanterne skal have en indstilling, hvori de så vidt muligt undgår at dømme essensen eller moralen ved fænomenets eksistens, imens de observerer sig selv (Rodriguez & Ryave 2002:17).

Informanterne er desuden blevet fortalt, at et fravær af intuition i den sociale situation kan være lige så relevant at rapportere (Rodriguez & Ryave 2002:50).

Feltnoterne skal være deskriptive, uden at evaluere eller vurdere (Rodriguez & Ryave 2002:17).

Noterne skal indeholde situationen, hvor det skete, relationen mellem deltagerne samt en detaljeret beskrivelse af det observerede og sagte; altså informantens tanker og følelser (Rodriguez & Ryave 2002:18). Informanterne er blevet bedt om at skrive observationen ned, hurtigst muligt efter oplevelsen, for at undgå en ændring i hukommelsen. Bortset fra disse instruktioner, har informanten kunne være selvbestemmende. På den måde kan strukturen indeholde en vis løshed der, grundet informanternes forskellige evner, resulterer i data, der vil have forskellig format, detaljer og sensitivitet (Rodriguez & Ryave 2002:18). Dette skal bidrage til en nuancering af en subjektiv og hverdagslig oplevelse af intuition.

Metoden for indirekte selvobservation er blevet efterfulgt af et opfølgende interview, for at skabe dybere forståelse for informanternes oplevelse; herunder de eventuelle opfattelser og fortolkninger, der opstod omkring eller efter oplevelsen af intuition. Metoden for interviewet vil jeg præsentere i det kommende afsnit.

B. Det opfølgende interview

Det opfølgende interview er blevet rammesat af den opgave, jeg gav dem (selvobservation).

Interessant nok, beskrev informanterne også situationer, hvor de oplevede intuition som værende 'ikke til stede', hvorfor dette aspekt blev inddraget i interviewet.

Ifølge Brinkmann (2013) kan et semistruktureret interview indebære en samtale om planlagte emner, men kan samtidig være fleksibel i samtalen, ved at fokusere på at få beskrivelser af specifikke oplevelser, der kræver en fortolkning af mening (Brinkmann 2013:127). Det semistrukturerede interview er derfor relevant for forskningens formål, da jeg ved denne metode kan opnå indsigt i de meninger og vinkler på intuition, informanten oplever.

Formål og forskerposition

I interviewet har jeg gjort brug af de *dialogiske vidensproducerende potentialer* (Brinkmann 2013:131). Det indebærer en forståelse af interviewet som en iscenesættelse af en samtale. Det betyder, at jeg, sammen med informanten, deltager i en "vidensproducerende rolle" (Brinkmann 2013:131). Interviewet kan bære frugt af, at jeg hovedsageligt benytter mig af en fænomenologisk interviewstil og dertil kan få gavn af en epistemisk interviewstil, inspireret af Brinkmanns forståelse (2013:136). Dette kan understøtte en udforskning af den umiddelbare oplevelse, men tillader også at sætte spørgsmålstejn ved det selvfølgelig (Brinkmann 2013:135):

De processer og aktiviteter, vi kalder *erkendelse*, (er) gennemsyret af en essentiel normativitet (...) En mening kan være forårsaget af mange forskellige processer i min hjerne, mit sind eller min socialgruppe, men når vi kalder den 'viden', taler vi ikke om, hvad der forårsagede den empirisk, men hvorvidt den kan begrundes normativt. Vi placerer den med andre ord i det, Sellars kalder 'det logiske rum af grunde' - et rum for begrundelses- og forklaringspraksis. (Brinkmann 2013:136)

Interviewet benyttes derfor også til at undersøge de meninger, informanten skaber med henblik på, at jeg kan nærme mig indholdet af informantens oplevelse og mening; herunder *betydninger* omkring intuition (Brinkmann 2013:136).

Interviewguide og interviewsituation

Samtalen tager udgangspunkt i informantens rapport, mens interviewformen er bygget op på baggrund af en interviewguide (Bilag 3). Interviewguiden refererer derfor til rapporten og beder informanten uddybe beskrivelserne i rapporten. Derudover er interviewguiden vejledende og ikke bestemmende (Kvale og Brinkmann 2012:155). Jeg lader derfor samtalen styre interviewet, og lader interviewguiden inspirere og holde fokus (Kvale og Brinkmann 2012:161).

For at skabe rum for en ligeværdig samtale har jeg foretaget interview på fælles grund; en cafe, i en park og på Teams (Kvale og Brinkmann 2012:201). Desuden har jeg fra tidligere forskningsinterviews erfaret, at jeg, som interviewer, skaber et tempo; det vil sige en stemning af tid og rum, ved at tale hurtigt/langsomt, højt/lavt. Min erfaring er, at hvis jeg taler i et langsommere tempo end normalt, lægger jeg op til, at informanten har tid til at mærke efter, kan tænke sig om og overveje. Det kan åbne op for en mere informationsrig samtale.

Bearbejdning af empiri

Da bearbejdningen af empirien begyndte, valgte jeg at arbejde videre med tre af informanterne, da jeg mener, at tre rapporter og tilhørende interviews er fyldestgørende efter formålet.

Transskriberingen af de tre interviews fokuserer på den meningsorienterede uddybelse af rapporten. Jeg udelader derfor ord som "øh" og "hmmm" samt stilhed og latter, medmindre jeg har tillagt dette en betydning (Kvale og Brinkmann 2012:204).

C. Refleksion over metodernes kvalitet

Brinkmann taler om to essentielle udfordringer vedrørende pålidelighed og gyldighed i forbindelse med SSO metoden:

1. Intersubjektivitetsproblemet, der omhandler, hvorvidt forskeren og læseren kan vide, at informanten rapporterer korrekt.
2. Formidlingsproblemet, der omhandler, at aktiviteten af introspektion uundgåeligt vil forandre den psykologiske virkelighed, som informanten observerer. (Brinkmann 2013:98).

Ud fra intersubjektivitetsproblemet kan det diskuteres, at der ingen garanti er for, at informanten selv kan observere det skjulte (Rodriguez & Ryave 2002:27). Dette har jeg forsøgt at imødekomme gennem tydelige instruktioner omkring introspektion i brevet, samt gennem en samtale med informanterne, inden de gik i gang med opgaven. Et andet relevant aspekt af dette problem er, at det ikke kan vides med sikkerhed, om der efterfølgende, ubevidst, er blevet tilføjet ord eller nye tanker til rapporten (Sinclair 2014:190). Jeg har derfor, under de metodologiske overvejelser, spurgt mig selv, om mine informanter kan italesætte en oplevelse af intuition, hvis den er før-sproglig, under observationen. Som et retorisk spørgsmål indikerer det, at metoden ikke giver mig en decideret beskrivelse af hele oplevelsen af intuition, men en observation af de oplevelser af intuition, de kan sætte ord på. Som Bjarne Sode Funch skriver: "Den refleksive bevidsthed rettes mod en spontan bevidsthedsstrøm" (Funch 2003:24). Derfor vil en normal spontan aktivitet kunne ændres, ved at blive intentionelt observeret, som formidlingsproblemet indikerer. En nedskrevet observation kan derfor ikke forstås som direkte introspektiv, eftersom en reflektiv bevidsthed og ord kan forandre oplevelsen. Jeg har derfor bedt informanterne om at adskille de forståelser, analyser og motiver der opstår i situationen fra de *efterfølgende* analyser; det vil sige dem der opstår, når informanterne nedskriver observationen. Har informanterne nogle refleksioner, er de blevet bedt om at skrive dem i et separat afsnit (Rodriguez & Ryave 2002:23). Det er også med denne omtanke, at interviewet er blevet udført med blik for det selvfølgelige. Den retrospektive beskrivelse af intuition ved interviewet skal forstås som en social praksis og dermed ikke en blot individuel undersøgelse (spektion). Interviewet skal derfor fungere som en spejlende situation, ved at jeg, som forsker, kan hjælpe informanten med at åbne op og se tilbage. Dette kan hjælpe informanten til at give det før-sproglige et sprog.

Etiske overvejelser

Ud fra etiske overvejelser har jeg besluttet, at informanternes identitet, deres relationers identitet og lokalitet holdes anonymt i undersøgelsen, ud fra Brinkmanns påpegning af *fortrolighed* (Brinkmann 2013:84; Kvale og Brinkmann 2012:210). Dette er også besluttet, for at øge ærlighed og validitet af min data (Rodriguez & Ryave 2002:19).

Der er skabt fælles forståelse om informanternes deltagelse, som Brinkmann beskriver som *informeret samtykke* (Brinkmann 2013:83). Deltagerne er blevet informeret om formål og hovedtræk ved undersøgelsen, både i instruktionsbrevet og i interviewet.

For at tage hensyn til Brinkmanns pointering af *konsekvenserne* af en kvalitativ undersøgelse (Brinkmann 2013:85), skriver Rodrigues og Ryave, at den typiske påvirkning af SSO metoden er den øgede selvindsigt, og det kan medføre nogle etiske bekymringer (Rodriguez & Ryave 2002:19). Når jeg arbejder med at forstå emner, der nærmer sig de skjulte, uforklarlige eller forsømte aspekter af informanternes sociale liv, kan der komme nogle følelser frem, hvad angår deres bevidsthed om sig selv (Rodriguez & Ryave 2002:19). Oplevelsen af intuition kan dertil fremstå mere modsigelsesfyldt i forbindelse med interviewet end under selvobservation, fordi relationen i en interviewsituation kan være mindre tryk, eftersom interviewer og informant ikke har en forudgående relation (Kvale og Brinkmann 2012:202). Informanternes selvbevidsthed kan derfor være mere påvirket. Dette er der taget forbehold for, ved at tale med informanten, før opgaven er gået i gang samt under det opfølgende interview. Jeg har spurgt ind til, hvordan hun/han har det, og om de oplever, at opgaven har ændret deres adfærd og oplevelse omkring intuition (Rodriguez & Ryave 2002:18,26).

Benyttelsen af ovenstående metoder, i et samarbejde med informanterne, har skabt en empiri, som vil blive analyseret i forbindelse med udvalgt psykologisk teori. Inden jeg går i dybden med analysen, vil jeg derfor nu præsentere den psykologiske teori.

IV. Psykologisk teori

I dette kapitel vil der fremgå (A) en begrundelse for mit valg og behandling af psykologisk teori. Det bliver efterfulgt af en selektiv redegørelse for (B) *intuition* af Carl Gustav Jung og (C) *emotionalitet* af Ute Holzkamp-Osterkamp. Slutteligt fremgår (D) en refleksion over teoretiske ligheder og forskelle.

A. Valg og behandling af psykologisk teori

På Den Store Danske bliver intuition defineret således:

Intuition, evnen til *umiddelbar* og *direkte* opfattelse af en helhed eller sammenhæng uden forudgående rationel tænkning. Denne helhed kan være et almenmenneskeligt livsforhold, en praktisk, teknisk eller erkendelsesmæssig problemstilling eller tilværelsens inderste væsen (...) Indsigten har således *åbenbaringskarakter* og kan som sådan hverken kontrolleres eller begrundes rationelt; men dette forhindrer ikke, at den for den oplevende altid fremstår med høj sandhedsværdi. Til den intuitive indsigt knytter der sig ofte et særegent "nærvær", hvori afstanden mellem den erkendende og det erkendte er ophævet, så man så at sige bliver ét med genstanden for sin betragtning og forstår dennes væsen indefra. (Høgh-Olesen 2017 ¶)

Af denne definition kan der udledes tre overordnede karakteristika: At intuition er en evne til (1) en umiddelbar og direkte opfattelse af helhed eller sammenhæng af høj sandhedsværdi, der (2) opstår uden forudgående rationel tænkning og (3) opleves som en ophævelse af subjekt-objekt modstillingen.

For at opretholde kohærens mellem min bestemmelse af den dialektiske tilgang og mit teorivalg, har jeg udvalgt teori på baggrund af de tilvalgte kvadranter og ovenstående karakteristika (Yardley 2011:249). Et kriterium for mit valg af teorier indebærer derfor, at de skal kunne tilbyde perspektiver på det subjektive og sociale aspekt af intuition, mens forklaringerne kan divergere.

Jeg har desuden indsnævret mig til at arbejde med psykologisk teori fra vestlig videnskab, velvidende at eksempelvis buddhismen har beskrivelser, der understøtter forståelsen af intuition som en del af erkendelsen (Sonne-Ragans 2019:231).

Som nævnt i de metodologiske overvejelser, inddrager jeg to forskellige psykologiske begreber som, på forskellig vis, kan uddybe de tre karakteristika. En fordel ved at benytte divergerende begreber i specialet er, at de kan skabe refleksioner over forskellige former for forhold mellem subjekt og objekt, og dermed udfordre en ensformig forståelse af intuition. Valget af divergerende begreber kan dermed bidrage til undersøgelsen, med forskellige nuancer til en forståelse af den empiriske virkelighed, og empirien kan bidrage til en kritisk diskussion af de divergerende begrebers forklaringskraft (Sonne-Ragans 2019:46).

Jeg inddrager begrebet, *intuition*, af Carl Gustav Jung (1994). Begrebet indgår som en funktion i en personlighedsteori. Jung bidrager med et perspektiv på intuition som placeret i det ubevidste og derved fordrer et decentreret subjekt. Valget af Jungs begreb, er baseret på formålet om at forstå det personlighedsmæssige aspekt ved oplevelsen af intuition, jf. den subjektive kvadrant i Wilbers model. Fordelen ved at benytte en dybdepsykologisk vinkel på subjektet er netop, at få et blik for, hvad der foregår af indre psykiske tilstande. Jungs begreb om intuition skal arbejde refleksivt i forhold til et kritisk psykologisk begreb, *emotionalitet*, forstået af Ute Holzkamp-Osterkamp (1979). Valget af Holzkamp-Osterkamps forståelse af *emotionalitet* er baseret på formålet om at forstå det sociale og kontekstuelle aspekt ved oplevelsen af intuition, jf. den intersubjektive kvadrant i Wilbers model. Fordelen ved begrebet *emotionalitet* er, at det understøtter en forståelse af de tre karakteristika og samtidig forklarer, hvordan ydre forhold og relationer kan blive afgørende for menneskets erkendelse, erfaring og udvikling (Rasmussen 2009:274).

Intuition og *emotionalitet* skal ikke forstås som direkte og statisk præsenteret i praksis. Jung pointerer selv, at praksis i form af analytisk terapi ofte vil vise mindre "rene" former af psykens strukturer (Jung 1994:331). Benyttelsen af begreberne, *intuition* og *emotionalitet* i det analytiske kapitel, vil derfor fremgå som refleksive redskaber omkring dynamiske, psykologiske og sociale aspekter af oplevelsen af intuition i en social situation (Sonne-Ragans 2019:152,156).

Jeg afgrænser mig til at arbejde med begreberne og de indikerede videnskabsteoretiske perspektiver, velvidende at de teorier, begreberne indgår i, er relevante i forståelsen af selve teorien (Sonner-Ragans 2019:234). *Intuition* og *emotionalitet* benyttes derfor ikke til teoriernes indikerede formål; det vil sige til at udlede psykologiske typer, jf. Jung, eller til at afgøre, hvad den samfundsmæssige livskontekst består af, jf. Holzkamp-Osterkamp.

Intuition og *emotionalitet* behandles ud fra en forskelsmodel i et konsekvensperspektiv (Sonner-Ragans 2019:45). Det betyder, at begreberne vil blive holdt adskilt frem for at blive integreret, for ikke at kollidere med den underliggende ontologi og epistemologi i begreberne. Dertil vil jeg pointere deres divergerende forklaringer, med henblik på at klargøre de indikationer på muligheder og begrænsninger der er, til at forstå intuition i psykologisk henseende. Det vil desuden blive belyst, hvilket menneskesyn begreberne kan være et udtryk for, på baggrund af begrebernes indikationer på subjekt-objekt relationen. Menneskesyn kan forstås, ud fra Yngve Hammerlin og Egil Larsen (2012) i forskellige varianter, som kombinationer af et mekanisk, materialistisk, idealistisk og dialektisk menneskesyn (Hammerlin og Larsen 2012:38-41). De relevante menneskesyn for dette speciale, som er præsenteret af Hammerlin og Larsen, vil derfor blive præsenteret i arbejdet med det teoretiske materiale. Dette vil fremhæve forskellige forhold omkring intuition og dermed nuancere forskellene i det teoretiske materiale.

I den følgende præsentation af de udvalgte begreber, bliver der således langt vægt på at skabe forståelse for to områder:

(a) det enkelte begrebs beskrivelse af de tre karakteristika;

1. En umiddelbar og direkte opfattelse af helhed eller sammenhæng af høj sandhedsværdi.
2. Opstår uden forudgående rationel tænkning.
3. Opleves som en ophævelse af subjekt-objekt modstillingen.

Og (b) hvilket menneskesyn der kan udledes af begrebet.

Præsentationen af begreberne, *intuition* og *emotionalitet*, vil derfor bære præg af at være selektiv.

Den afsluttende refleksion (D) vil foretages ud fra forståelsen for punkt a og b.

B. Intuition af Carl Gustav Jung

Carl Gustav Jung (1875-1961) var en schweizisk psykiater, som gennem praksiserfaring udviklede en analytisk psykologi og terapi (Jung 1994). Jung fremlagde i 1920, hvordan han anskuede menneskets psykiske natur, bestående af typer af indstillinger og fire grundfunktioner, hvoraf intuition er den ene, som en helt central funktion i psyken (Jung 1994:9). For at kunne behandle begrebet *intuition*, vil jeg først præsentere Jungs væsentligste grundideer, hvorefter jeg vil gå i dybden med hans beskrivelse af intuition som en grundfunktion.

Jungs tilgang til menneskets psyke og erkendelse

Jungs analytiske psykologi er en videreudvikling af dybdepsykologien. Jung ville fokusere på sin hypotese om "sjælens virkelighed", ved at arbejde med det ubevidstes indflydelse på bevidstheden (Grønkjær 1994:14,15). Ifølge Jung virker det ubevidste ind i det bevidste med kreative dynamikker og kræfter, også forstået som subjektets erfaringer og kulturens fortolkninger, som bliver repræsenteret ved "tilbøjeligheder" og "opfattelser" (Jung 1994:302; Jacobi 1987:86). Menneskets psykiske strukturer er således både betinget af biologien og er influeret af kulturen og erfaring i livet. Erkendelsen bliver derfor afgjort af de psykiske strukturers udvikling (Jung 1994:300). Jungs menneskesyn indikerer et dynamisk perspektiv på psykens processer, idet der inddrages et idealistisk frigørende anliggende i psykens evne til at erkende og udvikle sig (Jung i Jacobi 1987:171). Denne frigørelse tager udgangspunkt i, at gøre det ubevidste bevidst, gennem terapiens bevidst og målrettede tænkning og analyse (Jacobi 1987:87; Jung 1994:292).

Jungs menneskesyn kan relateres til Hammerlin og Larsens dialektisk-idealistiske menneskesyn (Hammerlin & Larsen 2012:40). Dette menneskesyn understøtter både subjektets erkendelse som tilpassende til de ydre omgivelser og som særligt også betinget af psyken. Subjektets psyke, i Jungs perspektiv (1994), er udgjort af nogle grundlæggende strukturer, hvori der kan eksistere modsætninger. Det beskriver Hammerlin og Larsen som "(...) modstridende følelser, ideer, holdninger og tænkemåder" (Hammerlin & Larsen 2012:40). Menneskets natur og udvikling kan derfor ikke analyseres eller forstås isoleret fra de indre strukturer og modsætningsforhold i psyken. Jeg vil i det følgende præsentere de grundlæggende indstillinger og strukturer, der afgør erkendelsen af objektet, for derefter at uddybe intuition.

Grundlæggende indstillinger til omverdenen

Jung erfarede, at psykens tilpasning særligt bærer præg af to grundtyper af bevidsthedsindstillinger til objektet: *den introverterede*, som er rettet mod indre mulige subjektive definitioner, og *den ekstravertede*, som er rettet mod ydre mulige sociale definitioner (Jung 1994:256). De to typer indstillinger betragtes som tilpasningsprocesser:

Forholdet mellem subjekt og objekt er, biologisk betragtet, altid et *tilpasningsforhold*, da ethvert forhold mellem subjekt og objekt forudsætter den enes modificerede virkning på det andet. Disse modifikationer udgør tilpasningen. De typiske indstillinger til objektet er derfor tilpasningsprocesser. (Jung 1994:257)

Ifølge Jung kan tilpasningsprocesserne fremme en af de to typiske indstillinger. De to typer skal også forstås som værende i et modsætningsforhold; som kompensatorisk til hinanden således, at hvis menneskets bevidste indstilling til objektet fremstår ekstravertiv, skal det ubevidste forstås som introvertiv eller omvendt (Jung 1994:14). Mennesket har således begge typer af indstillinger i sig, og de indgår i et samspil med de fire grundfunktioner (Grønkjær 1994:25).

Grundfunktioner i psyken

De fire grundfunktioner er opdelt som “de rationelle”: *tænkning* og *følen*, som er underlagt den fornuftige dom, samt “de irrationelle”: *intuition* og *sansning* (Jung 1994:285), som baserer gøren og laden på iagttagelsens styrke (Jung 1994:296).

Overordnet beskrives funktionerne ved, at sansningen registrerer, at der er noget, og hvad dette er. Tænkning analyserer hvad det, der er, betyder. Følelsen beskæftiger sig med, hvad det er værd, og intuition “vejrer” muligheder, principper og implikationer, der findes i det indre eller eksterne objekt eller begivenhed. Intuition er derfor den kreative funktion for bevidstheden. (Grønkjær 1994:20).

Ifølge Jung styres alt psykisk liv af et “nødvendigt modsætningsforhold”, mellem funktionerne (Jacobi 1987:73): “Psyken er et system med selvregulering (...) Der eksisterer ingen ligevægt og intet system med selvregulering uden modsætning” (Jung i Jacobi 1987:73). Et præmis for, at psyken fremstår afbalanceret, er således en balance mellem grundfunktionerne og deres tilpassede placering i det bevidste eller ubevidste (Jung 1994:75). Således afgøres subjektets intuition både at subjektets typiske indstilling til omverden, samt af de andre grundfunktioners tilpasning (Grønkjær 1994:25).

De ovenstående grundlæggende aspekter af psyken giver nu baggrund for at gå i dybden med intuition.

Intuition

Jung beskriver intuition således:

Ved intuitionen præsenterer et eller andet indhold sig som en *afsluttet helhed* [Min kursivering], uden at vi til at begynde med vil være i stand til at angive eller finde ud af, på hvilken måde dette indhold er kommet i stand. Intuitionen er en slags instinktiv måde at begribe på - uanset indholdets art. (Jung i Grønkjær 1994:28)

Intuition er en funktion for en instinktiv erkendelse, der ikke kan forklares eller redegøres for og opleves som en "afsluttet helhed". Intuition har, ifølge Jung, en overbevisningskraft, fordi den opleves som noget helstøbt, som noget, der er givet og ikke som noget, der er kritisk opfattet; det vil sige noget man har tænkt sig til (Jung 1994:290; Grønkjær 1994:29).

Ifølge Jung (1994:292) er intuition et grundlæggende element for at opleve muligheder og opnå udvikling:

[Aktiv] imagination og intuition er vitale for vor forståelse. (...) [De] er rent faktisk lige så afgørende på alle højere videnskabstrin. Her spiller de en stadig vigtigere rolle, som supplerer det rationelle intellekts rolle og dets anvendelse på et bestemt problem. (Jung i Engelbrecht 1985:108)

Herved bliver den rationelle tænkning og den irrationelle intuition ikke hinandens modsætninger i praksis, men derimod samarbejdende funktioner i en erkendelsesproces (Jung 1994:330). Jung beskriver intuitionens funktion således:

Derimod hæver den intuitive den ubevidste iagttagelse til en differentieret funktion, og via den finder hans tilpasning til verden sted. Han tilpasser sig ved hjælp af ubevidste direktiver, som han modtager i en kraft af en særlig fin og skærpet registrering og tydning af halv-bevidste tilskyndelser. (Jung 1994:147)

Intuition som funktion inddrager det ubevidstes elementer, forudgående for det bevidste i en tilpasning til omverdenen. Intuition eksisterer derfor som en pre-bevidst funktion, der aktiveres af et objekt. Intuition fungerer derfor ikke blot som en registrering, men som en reaktion: "[Det er] en aktiv skabende proces der bygger lige så meget ind i objektet, som den henter ud derfra (...) Ligesom den ubevidst unddrager anskuelsen, således skaber den også en ubevidst påvirkning i objektet" (Jung 1994:292). I praksis forstår Jung derfor, at intuition kan frembringe forandringer, fordi den virker ind

i objektet: “Dermed udtrykkes åbenbart foreningen af ubevidst og bevidste, og af denne tilstand skal der opstå noget positivt. Dette positive er for os den symbolske determination af viljen” (Jung 1994:120). Jung opretholder menneskets evne til at have en viljemæssig adfærd i form af funktionen, intuition, da intuition giver viljen et nyt indhold (Jung 1994:118).

Intuition, som grundfunktion, skaber således en indre *subjektiv* helhed (Jung 1994:115,293). Når mennesket erkender subjektivt, kan den “afsluttede helhed” præsenteres for bevidstheden som et direktiv for mulig forståelse og adfærd (Jung 1994:293). Intuition bliver dermed en subjektiv erkendelses-funktion (Jung 1994:292).

Introverteret og ekstraverteret intuition

Måden, hvorpå intuition skaber en subjektiv erkendelse, afgøres af, at psykens indstilling, som introverteret eller ekstraverteret, tilpasser intuition til at være i det bevidste eller ubevidste (Jung 1994:287). For den introverterede intuition i det bevidste, er det gældende at:

Den introverterede bevidsthed ser rigtignok de ydre betingelser, men vælger den subjektive determination som den udslagsgivende. Denne type retter sig derfor efter den iagttagelses- og erkendelsesfaktor som udgør den subjektive disposition, der optager sanseindtrykkene. (Jung 1994:299)

Den introverterede intuition er rettet mod indre, subjektive faktorer, som ifølge Jung er “(...) den psykologiske aktion eller reaktion, der smelter sammen med objektets indvirkning til et nyt psykisk sagsforhold” (Jung 1994:300). Bevidstheden er derfor ikke hæftet ved objektet foran, men ved de billeder, som objektet aktiverer i det ubevidste (Jung 1994:299-301). Intuitionen er derfor mindre afgrænset af samfundsmæssige normer og moral i skabelsen af erkendelsen, hvis den fungerer i en introverteret indstilling i det bevidste, end hvis den fungerer i en ekstraverteret indstilling (Jung 1994:115).

Jung anskuer den ekstraverterede intuition i det bevidste som en orientering efter de givne kendsgerninger: “Hvis et menneske tænker, føler, handler med ét ord: lever sådan at han på godt og ondt er i *umiddelbar* overensstemmelse med de objektive forhold og disses krav, så er han ekstraverteret” (Jung 1994:260). Ifølge Jung er den ekstraverterede indstilling således rettet mod at være handlings- og interesse-mæssigt kongruent med samfundets krav og moralske opfattelser (Jung 1994:261).

Et subjekt kan overudvikle en indstilling og derved kun søge at afdække muligheder og sammenhænge enten i den indre eller i den foreliggende verden. Eksempelvis kan objektive forhold dominere i så høj en grad, at de fanger erkendelsen. Herved forsvinder subjektet og skaber en utroværdig erkendelse og adfærd (Jung 1994:260; Grønkjær 1994:29,35). Desuden kan en overvejende ekstraverteret tænkning eller følen resultere i en primitivt udviklet intuition (Jung 1994:287). Intuition kan således være mere eller mindre fremtrædende i sit udtryk, afhængigt af subjektets indstilling; om den er orienteret udad eller indad.

Opsummering

Intuition er en subjektiv og kreativt skabende måde at forholde sig til et objekt på. Intuition er derfor både en del af en personlighedsstruktur og en erkendelsesform.

Idet den menneskelige adfærd forklares med indstillinger og grundfunktioner, synes det mere tydeligt, hvordan den sociale situation kan have indflydelse på psyken, men mindre tydeligt, at subjektet selv kan have bevidst indflydelse på objektet.

Med brugen af intuition, inden for de førnævnte indstillingstyper, bidrager Jungs begreb med et perspektiv på intuition, der giver forståelse for, hvordan intuition kan udtrykke sig i subjektets psyke. Begrænsningen i Jungs beskrivelse af intuition ligger på samme tid i, at intuition kan arbejde ubevidst i psyken, hvorfor intuition kan placeres hos et overvejende decentreret subjekt (Sonner-Ragans 2019:164-165). Dette skaber en præmis om, at den "afsluttede helhed" kun opleves, hvis psyken har tilpasset intuition til et niveau, hvor den kan fremtræde for bevidstheden med afsluttede helheder.

Jungs begreb, *intuition*, bidrager med et personlighedspsykologisk perspektiv, som understøtter det subjektive aspekt af oplevelsen af intuition. I det følgende afsnit vil jeg præsentere det socialpsykologiske begreb, *emotionalitet*, som understøtter den sociale situation og dermed det intersubjektive aspekt af intuition.

C. Emotionalitet af Ute Holzkamp-Osterkamp

Ute Holzkamp-Osterkamp (f. 1935) er en tysk psykolog der, som en del af en gruppe Marx-inspirerede psykologer i 1970'erne, udviklede den kritiske psykologi (Dreier 1979). Hun arbejder blandt andet med emotionalitet som et grundlæggende element i menneskets evne til at handle over for egne livsbetingelser. For at forstå Holzkamp-Osterkamps beskrivelse af emotionalitet, vil jeg først præsentere videnskabsteoretiske antagelser i den kritiske psykologi. Derefter vil jeg gå i dybden med begrebet emotionalitet.

Den kritiske psykologi

Den kritiske psykologi betegnes som “det subjektvidenskabelige paradigme”, eftersom den har fokus på at forstå menneskets psykiske processer, i forhold til opretholdelsen og udviklingen af “det materielle liv” (Dreier 1979:10). Subjekt og objekt er ikke adskilt, men afhængige af hinanden i en materiel virkelighed (Hammerlin og Larsen 2012:142; Sonne-Ragans 2019:153). Kritisk psykologi kan derfor indebære et dialektisk-materialistisk syn på mennesket, med et mål om at frigøre mennesket ud fra en grundantagelse om, at subjektet er aktivt-forandrende (Hammerlin og Larsen 2012:141). Subjektet kan have indflydelse på relevante livsforhold, fordi det råder over egne handlebetingelser og handlemuligheder (Holzkamp-Osterkamp 1979:237): “Verden findes nok objektivt, men fremstår også subjektivt. Og menneskers aktivitet er med til at vedligeholde og skabe den verden, hvori de lever” (Køppe og Dammeyer 2014:292).

Mennesket er således vævet ind, påvirket og påvirkende i en sociomateriel verden, og må forstås på denne præmis (Dreier 1979:11; Hammerlin og Larsen 2012:142; Rasmussen 2009:275). Det er blandt andet her, Holzkamp-Osterkamp har bidraget med sin analyse af emotionalitet, som et afgørende element ved menneskets natur. I det følgende præsenteres begrebet *emotionalitet*, som indebærer fire udgaver af begrebet: emotionalitet, emotioner, emotionelle vurderinger og emotionelle reaktioner (Holzkamp-Osterkamp 1979).

Emotionalitet

Ute Holzkamp-Osterkamp (1979) behandler begrebet *emotionalitet* i forbindelse med at afklare subjektets kognitive og emotionelle forudarbejdning af det foreliggende for, hvorvidt det kan forandre relevante livsbetingelser (Holzkamp-Osterkamp 1979:237). Begrebet indgår derved i en

udvikling af en teori om menneskets natur, dets psykiske forstyrrelser samt overvindelsen af dem (Holzkamp-Osterkamp 1979:241).

Subjektets emotionalitet må først og fremmest forstås som værende løsrevet fra determinerende individuelle drifter og sansе-vitale behovsspændinger, eftersom emotionaliteten baserer sig på en erkendelse, vurdering og vekselvirkning med omverdenen:

(...) emotioner [udgør] vurderinger af de kognitivt opfattede omverdensforhold med disses subjektive betydning og de individuelle handlemuligheder overfor dem som målestok. Emotionerne er dermed et væsentligt bestemmelsesmoment for de handlinger som vedrører de kognitivt opfattede omstændigheder og begivenheder. Disse emotionelle vurderinger af omverdensbetingelserne ligger til grund for enhver livsvirksomhed. (Holzkamp-Osterkamp 1979:240)

Emotionalitet er en funktion, der bearbejder subjektets deltagelse i sin omverden og skaber vurderinger af en “>>sammensat kvalitet<<“ (Holzkamp-Osterkamp 1979:241). Dette uddybes som: “(...) en samlet emotionel stemning, der automatisk sammenfatter alle enkeltvurderinger til en samlet handlingsretning, og der alene kan muliggøre målrettet handling” (Holzkamp-Osterkamp 1979:241). Emotioner er derfor subjektive vurderinger, der både samler subjektets reaktioner, behov og den sociale kontekst i én vurdering.

Emotionalitet fungerer, ifølge Holzkamp-Osterkamp, primært mellem det bevidste og det ubevidste: "Den emotionelle reaktion som følge af dens helhedssprægede, alle omverdensrelationerne omfattende karakter formidler og akcenturerer informationer, som ellers ville forblive under tærskelen" (Holzkamp-Osterkamp 1979:243). Vurderingerne er således baseret på en forudgående bearbejdning af handlemuligheder, der hænger sammen med tænkning: "Ifølge vor teori er den emotionelle vurdering af omverdensforholdene grundlag og forudgående trin for enhver erkendelsesproces, dvs. for en tænkning og handling som sætter spørgsmålstegn ved de bestående forhold" (Holzkamp-Osterkamp 1979:243). Holzkamp-Osterkamp pointerer således, at erkendelser ikke kommer ud af det, hun kalder for et "lufttomt rum". Erkendelser kommer indenfor nogle konkrete og bestemte livssituationer, som subjektet handler i, og dermed virker ind i, for at klare tilværelsen (Holzkamp-Osterkamp 1979:243). De emotionelle vurderinger bliver bevidste for mennesket og træder i forgrunden, hvis der opstår forstyrrelser omkring de automatiserede handlinger, eller hvis subjektet står over for nye situationer, der kræver en særlig opmærksomhed for

at tænke nyt (Holzkamp-Osterkamp 1979:241). Ifølge Holzkamp-Osterkamp, er en oplevelse af en emotionel vurdering derfor baseret på: “(...) en dybere gennemtrængning af problemerne, som altid forudsætter en meget intenst og permanent engagement, en personlig berørthed som et redskab til at omsætte i handling” (Holzkamp-Osterkamp 1979:245). De emotionelle vurderinger forekommer derfor som en reaktion på en indlevelse, og sætter spørgsmålstejn til det foreliggende. Vurderingen afspejler derfor både handlemuligheder, erfaringer og genspejler subjektets samfundsmæssige liv (Holzkamp-Osterkamp 1979:249). Ifølge Holzkamp-Osterkamp kan dette medføre, at subjektet selv kan bestemme over sine livsbetingelser, frem for at umiddelbare forhold bestemmer over subjektet, i form af sansе-vitale behovsspændinger (Holzkamp-Osterkamp 1979:241-242).

Påvirkende elementer for realiseringen af en emotionel vurdering

Holzkamp-Osterkamp pointerer, at subjektets realisering af emotionaliteten afhænger af, om den kan udtrykkes *modsigelsesfrit*. Dette afhænger igen af den sociale situations karakter; herunder graden af forbundethed og subjektiv sikkerhed eller risici for modsigelser og eksistentiel usikkerhed (Holzkamp-Osterkamp 1979:243).

Forbundethed

Eftersom emotionaliteten ikke blot er betinget af de individuelle evner, bliver den bundet op på de samfundsmæssige relationer. Subjektet må derfor bevidst tage hensyn til relationens rammer og former (Holzkamp-Osterkamp 1979:243); eksempelvis “hvad der må gøres og hvordan” (Rasmussen 2009:277): “I en overensstemmende vurdering af de objektive forhold genspejles tillige deres emotionelle forbundethed som en subjektiv vurdering af den forøgelse af handlemuligheder, der følger af fællesskabet” (Holzkamp-Osterkamp 1979:243). Det betyder derfor ikke, at relationens betingelser er handlings-determinerende. Det indikerer nærmere nogle handlingsmuligheder (Rasmussen 2009:277). Det betyder, at indholdet af de emotionelle vurderinger ikke kan forstås som blot en subjektiv viden, men kan også forstås som en intersubjektiv viden, når emotionaliteten bliver gensidigt udviklende med *den anden*, igennem forbundetheden (Rasmussen 2009:280).

Subjektiv sikkerhed

Et andet aspekt af emotionaliteten afhænger af en “subjektiv sikkerhed”. Dette uddyber Holzkamp-Osterkamp (1979:244) således:

Emotionernes klarhed, styrke og livlighed bestemmes altså af klarheden ved de livskrav og mål, som den enkelte føler sig forpligtet af, og af de sociale relationers entydighed, differentiering og udviklingsmulighed. Disse bestemmes igen af den grad af åbenhed, hvormed individernes interesser bringes ind i livs- og arbejdsfællesskabet og dette tager hensyn til dem. (1979:244)

Den subjektive sikkerhed er et resultat af andres støtte og accept, samt entydigheden og graden af afklarede omverdensrelationer, som afgør niveauet af selvtillid og emotionel sikkerhed (Holzkamp-Osterkamp 1979:253). Subjektiv sikkerhed, situationens entydighed, åbenhed og tryghed, bliver således en relevant præmis i at opfatte den "sammensatte kvalitet" som klar, livlig og tydelig.

Modsigelsesfyldte relationer

Holzkamp-Osterkamp beskriver, at emotionaliteten er uklar, hvis der er tale om modsigelsesfyldte relationer. Dette vil stille subjektet over for et valg mellem erfaring, behov og ydre betingelser:

(...) omverdensrelationerne er modsigelsesfyldte; når der gives og samtidig forhindres bestemte udviklingsmuligheder; når de andres støtte er ambivalent; når man på den ene side set er henvist til dem, men på den anden side set samtidig bliver begrænset, udnyttet og hindret af dem i at artikulere modsigelserne og bekæmpe dem aktivt; og når man altså ikke åbent forsøger at udtrykke eller forsvare de emotionelle handleimpulser (Holzkamp-Osterkamp 1979:244-245).

En ambivalent social kontekst kan begrænse de individuelle handlemuligheder, hvis subjektet vil være en del af fællesskabet. Dette forklares ved, at subjektet ikke tør gøre noget, fordi dette kan tydeliggøre eller frembringe en såkaldt "kortslettet emotionel forbundethed" (Holzkamp-Osterkamp 1979:243). Det betyder, at subjektets oplevelse af en mulighed for konflikt i relationen kan medføre, at subjektet stagnerer i sin emotionalitet. Det er et umiddelbart udtryk for subjektets egen afmagt og almene tilbagetrukken, som er karakteriseret ved en vaghed (Holzkamp-Osterkamp 1979:245).

Opmærksomhedsforskydning

I modsigelsesfyldte situationer kan de andres reaktioner og vurderinger få større vægt, end det subjektets egen vurdering omhandler. Dette er en forsvarsmekanisme, for at undgå en tilspidsning til en (samfundsmæssigt defineret) uønsket og dermed risikofyldt handling. Det indebærer, at subjektet

vil opleve, at de andres reaktioner er en reaktion på sig selv, frem for en reaktion på det fælles anliggende. Dette kan skabe eksistentiel usikkerhed:

I det omfang andres reaktioner gøres til umiddelbar målestok for vurderingen af ens egen person, bliver hver situation imidlertid en eksistentiel beskæftigelsessituation, der har des stærkere stresskarakter, jo større individets behov er, dvs. dets henvisning til de andres umiddelbare velvilje, og omvendt jo mindre kendte og jo mere modsigelsesfulde de specifikke krav er samt jo større diskrepansen mellem de positive forventninger, som man hidtil har forstået at vække ved sit almene tilpasningsberedskab, og ens præstationsevne vurderes at være. (Holzkamp-Osterkamp 1979:251)

Det fælles anliggende har således ikke længere relevans, eftersom den sociale bekræftelse dominerer. Resultaterne af subjektets handlinger eller løsninger bliver tilmed ubetydelige eller utilstrækkelige, og erstattes af en søgen efter en eksistensberettigelse. Dette forklares ved, at subjektets opmærksomhed forskydes til at iagttage sin virkning på de andre (Holzkamp-Osterkamp 1979:251-252). Subjektet vil derfor ikke længere opleve selvtillid omkring egne vurderinger og handlemuligheder (Holzkamp-Osterkamp 1979:252). Resultatet af en utryg relation kan derfor skabe en magtesløs eller passiviserende tilstand. Dette vil, ifølge Holzkamp-Osterkamp, på den ene side skabe en tænkning, der omhandler nærmere neutrale vurderinger eller på den anden side hæmme tænkeevnen helt (Holzkamp-Osterkamp 1979:245). Der er derfor altid fare for, at subjektet kan blive handlingslammet (Holzkamp-Osterkamp 1979:253).

Opsummering

Emotionalitet er en menneskelig evne til at have emotionelle reaktioner på - og udvikle vurderinger af omverdenen og deraf udtrykke sig i form af emotioner. Emotionelle reaktioner er vejledende og opstår forudgående for tænkning, som en afvejning af egen handleevne og mulighed, indenfor de konkrete livsbetingelser. Emotionel vurdering er således en "sammensat kvalitet" af reaktioner på forhold, der er hævet til bevidstheden. Emotionalitet bliver et vitalt element i erkendelsen, og er afgørende for menneskets handleevne, der er gensidig med relationens indhold af sikkerhed og forbundethed.

Hvis mennesket deltager i relationer, der ikke er modsigelsesfyldte, vil de emotionelle vurderinger udtrykke sig som emotioner, der kan guide mennesket til at handle efter en forbedring af livsbetingelserne. Hvis relationen er utryg, sker der en forskydning af opmærksomheden til de andre

deltageres anerkendelse, en tilbageholden og en lammelse af handling og tænkning og dermed et fravær af emotionel vurdering. Dette kan understøtte en forståelse af, at emotionaliteten kan *påvirke* det foreliggende, når den kan udtrykkes ud fra et vis niveau af selvtillid og en sikkerhed i relationen. Emotionalitet kan dertil *blive påvirket* af det foreliggende, når relationen er modsætningsfuld.

D. Refleksion over begreberne

I forhold til de tre karakteristika, kan det tydeliggøres, at begreberne, *intuition* og *emotionalitet*, beskriver en evne til at skabe en *afsluttet helhed* af Jung eller en *sammensat kvalitet* af Holzkamp-Osterkamp. Begreberne har det tilfælles, at de beskriver denne oplevelse som indikationer på at kunne skabe eller se muligheder og løsninger i det, der registreres. Fælles for de to begreber, kan derfor være indikationer på evnens bagvedliggende løsninger til 'det bedre liv', mens de adskilles i deres beskrivelse af, hvad dette indebærer. Ved Jungs begreb, *intuition*, er muligheder og løsninger forstået som måder hvorpå, psyken kan tilpasse sig, og dermed opnå indre balance. Dette er omvendt ifølge Holzkamp-Osterkamps beskrivelse af *emotionalitet*. Her er muligheder og løsninger forstået som måder at udvide eller ændre betingelserne i de ydre sociale omgivelser.

Andet karakteristika, om at processen i *intuition* og i *emotionalitet* eksisterer uden forudgående rationel tænkning for erkendelsen, uddybes i begreberne ved, at processen eksisterer mellem det ubevidste og det bevidste, som en reaktion før tænkning, hvorfor erkendelsen indeholder en subjektiv reaktion på en registrering af et objekt. Begreberne indikerer dermed ikke en erkendelse adskilt fra rationelle aspekter af psyken, men som forbundet til tænkningen. I både *intuition* og *emotionalitet* beskrives erkendelsen som forudgående for bevidst tænkning, og opleves derfor som en direkte reaktion på det oplevede.

Det sidste karakteristika fremgår i begrebernes indikationer af, at subjektet må have en særlig optagethed af det foreliggende objekt på en måde, hvor objektets indre værdi erkendes. I denne forbindelse kan dialektikken tydes i begreberne. I Jungs begreb beskrives det, at objektet virker ind i subjektet, lige såvel som subjektet bygger ind i objektet. Sammensmeltningen viser sig derfor som associationer mellem indre objekter og symboler, og mellem det ubevidste og det bevidste. Ved Jungs perspektiv på intuition, som indikerer et decentreret subjekt, bliver intuition derfor en evne til

at erkende sig selv og sine psykiske funktioner og symboler, samt deres placering og strukturering. Ifølge Holzkamp-Osterkamp forstås emotionalitet som en respons på en særlig indlevelse og intenst engagement i det foreliggende. Sammensmeltningen afspejler derfor forstyrrelser, der eksisterer ved subjektets deltagelse i omverdenen. Ved Holzkamp-Osterkamps perspektiv er subjektet derfor nærmere decentreret i form af, at subjektet er centreret i den sociale deltagelse, hvorfor emotionalitet er en evne til at erkende essentielle elementer, der vedrører sin deltagelse i den sociale situation. Den emotionelle vurdering opstår som både påvirket og påvirkende på den sociale kontekst. Vurderingen kan dermed også blive intersubjektivt erkendt, eftersom erkendelsen af objektet indeholder dialektikken mellem subjekternes emotionelle vurderinger, der eksisterer i forbundetheden. Jungs begreb kan indikere en naturalisering af de ting, der er sociale. Omvendt kan subjektets emotionalitet, i Holzkamp-Osterkamps perspektiv, forstås som nærmest sammensmeltet med situationen med fare for, at subjektets oplevelse ikke længere tilhører subjektet, men i stedet tilhører en deltagelse i en praksis.

Intuition og *emotionalitet* indebærer således forskellige perspektiver på intuition, som kan understøtte forskellige tolkninger af empirien. Dette vil jeg undersøge i den følgende analyse.

V. Analyse

Formålet med analysen er at forstå oplevelsen af intuition i en social situation. Da dette sker med udgangspunkt i en dialektisk analytisk tilgang, vil fokus være på at fremanalysere den dialektiske forbindelse mellem det subjektive og det sociale aspekt i oplevelsen af intuition i en social situation.

Analysen er bygget op af empiri bestående af tre interviews og selvobservations-rapporter fra tre informanter; Oskar, der arbejder som redaktør i en computerspils-virksomhed, Sofie der arbejder i socialforvaltningen og Anja, der arbejder som psykoterapeut og udviklingskonsulent i sproglæring og digitale medier.

Jeg analyserer de situationer, hvor de tre informanter selv eksplicit beskriver, at de oplever intuition i selvobservations-rapporten og senere i interviewet. Derfor er der også blevet inddraget beskrivelser af situationer, hvor de oplever intuition som værende 'ikke til stede'. Dette har overordnet medført to temaer, som analysen deles op i:

Første analysedel bearbejder informanternes oplevelse af intuition, når den er til stede, samt hvordan den kommer til udtryk i en social situation.

Anden analysedel bearbejder informanternes oplevelse af intuition, når den blokeres eller ikke kommer til udtryk i en social situation.

Hver analysedel er delt op i to underdele. Strategien for de to dele er inspireret af Svend Brinkmanns underdeling af meningsfortolkning i en common-sense analyse og en teoretisk analyse (Brinkmann 2009:238). Med en common-sense forståelse, analyseres empirien ved at udvide forståelsesrammen, både efter udsagnets indhold og den person, der fremsætter det (Brinkmann 2009:239). Herefter kan common-sense forståelsen overskrides ved, at udsagnene sættes i en psykologisk kontekst i en teoretisk analyse (Brinkmann 2009:239). Den teoretiske analyse baseres på de præsenterede begreber: *intuition* af Jung og *emotionalitet* af Holzkamp-Osterkamp. Analysen vil se således ud:

Analysedel 1:

Oplevelse af intuition når den er
til stede i en social situation:

Common-sense analyse

Begrebslig analyse med
intuition af Jung og *emotionalitet* af
Holzkamp-Osterkamp

Opsamling

Analysedel 2:

Oplevelse af intuition som værende
'ikke til stede' i en social situation:

Common-sense analyse

Begrebslig analyse med
intuition af Jung og *emotionalitet* af
Holzkamp-Osterkamp

Opsamling

Begge analysedele forholder sig til oplevelsen af intuition, samt til oplevelsen af den sociale situation, for at skabe forståelse for den implicite eller eksplicite forbundethed mellem situationen og subjektet.

I interviewet gav informanterne både intuitive svar på mine spørgsmål, og uddybede til tider deres svar eller rettede sig selv, da de reflekterede over egne svar undervejs. Det er derfor nødvendigt at skelne mellem informanternes introspektive oplevelse skrevet i rapporten, og deres retrospektive beskrivelser samt refleksioner fra interviewet. Dette vil blive diskuteret i kapitel 6.

Analysedel 1: Oplevelsen af intuition når den er til stede i en social situation

I denne analysedel vil jeg først foretage en common-sense analyse af henholdsvis Oskar, Sofie og Anjas beskrivelser af, hvordan de oplever intuition i en social situation. Derefter vil der fremgå en begrebslig analyse for at undersøge, hvilke psykologiske forståelser, begreberne af Jung og Holzkamp-Osterkamp kan tilbyde til temaet for denne analysedel.

A. Common-sense analyse

Oskar

Oskar beskriver en situation i sin rapport (Bilag 4), hvor han, i sidste øjeblik, ankommer til en barnedåb i en kirke. Han registrerer sin familie på en bæk og får intuitivt lyst til at fortælle om sin rejse til kirken. Dette uddyber han i interviewet således:

Jeg kunne se, at min lillebrors kæreste havde fået, på en eller anden måde placeret sig mellem mine forældre, og det så lidt tavst ud mellem dem, og så tænkte jeg ‘Jamen så kan jeg bryde ind’. Jeg tror det er også derfor at jeg bruger min formulering, at jeg intuitivt har lyst til at fortælle, for jeg har bare lyst til at bryde isen eller “ease the tension” og bare sådan komme med en historie, som folk kunne grine lidt af og have det sjovt med. (Bilag 7:4)

Oskars intuitive lyst til at fortælle opstår, da han oplever en “tavs” stemning i den nære sociale situation. Lysten til at “ease the tension”, bliver derfor et behov for at ændre på stemningen. Stemningen af tavshed eller “is der skal brydes”, bliver det objekt, Oskar forholder sig til og dermed reagerer intuitivt på. Oskar beskriver, at dette behov opstår på baggrund af en “føler” i situationen, der kan indikere, hvad der kan gøre familien tilpas:

Jeg har altid tænkt intuitionen som værende, at jeg har nogle følere, føler jeg, nogle antenner, så jeg kan mærke situationen i rummet, mærke om folk er tilpasse i mit nærvær og om folk er

glade (...) hele min intuition går på at være korrekt socialt, at passe ind og sørge for at folk har det godt. (Bilag 7:2)

Oskar oplever sin intuition, som en social “rettesnor” (Bilag 7:8) for, hvad den rette adfærd er i en given situation. Oskar italesætter dertil i interviewet, at intuitionen kommunikerer til ham, gennem kroppen, hvordan han kan forstå stemningen og de andres reaktioner på hans tilstedeværelse, som enten positive eller negative:

Jeg tror jeg vil kalde det en følelse, at sige at maven trækker sig sammen, hvis det er en dårlig situation. Ligesom at den løsner op, hvis situationen er god eller jeg sådan er tilpas i at være i rummet. Så det er også en måde at kommunikere på, men det er ikke sådan at den siger, hvad jeg skal gøre, det er mere at den siger om det går godt eller dårligt, om der er rødt lys eller grønt lys. Ja hvis man skal gå tilbage til den her situation i kirken, der har jeg læst det som et grønt lys for at fortælle. (Bilag 7:6)

Intuitionen kommer til udtryk som både et ønske om at ville fortælle, og som en kropslig reaktion på en “dårlig situation” med svar på, hvorvidt han *må* eller *bør* udtrykke sig. Oskar beskriver derfor også sin intuition som en “sjette sans”, der kan fortælle ham om de ydre omgivelser som værende dårlige eller gode situationer (Bilag 7:3). Intuitionens tilstedeværelse viser sig således ved, at Oskar aflæser den ydre omgivelse, og kan mærke en kommunikation om, hvorvidt og hvordan han kan agere for at forbedre stemningen i situationen.

Sofie

Sofie skriver i sin rapport (Bilag 5), at hun oplever intuition i en situation, hvor hun er med sin kæreste er på besøg hos kærestens mor. De sidder alle tre rundt om spisebordet, efter de har gået en lang tur:

Vi havde siddet og snakket lidt over kaffen efter frokost, og min kæreste og jeg ser på nogle sjove og fjollede youtube videoer, stadig ved spisebordet, mens hans mor sidder overfor. Jeg lægger mærke til, ud ad øjenkrogen, at hans mor sidder ret stille – ikke læser noget, ser på mobil eller andet. Jeg kigger op (intuitionen træder ind, om man vil), fordi det undrer mig; jeg føler det som om, noget må være galt eller hun føler, vi afskærer hende fra sammenhængen. Da jeg kigger op, sidder hun og piller ved en dækkeserviet, kigger fraværende ned i bordet og ser meget trist ud. Jeg prøver så diskret som muligt at gøre tegn til min kæreste om, at han skal kigge op på sin mor, så hun ikke opdager det (...) Jeg følte, at jeg

straks vidste, hvad jeg skulle gøre – gøre min kæreste opmærksom på hendes stille væremåde, og jeg vidste også, at han ville spørge til hende. (Bilag 5:1)

Intuitionen opleves her som en følelse af, at der er noget galt hos moderen, som Sofie skal håndtere, og som en oplevelse af at vide, hvad hun skulle gøre for at løse situationen. I denne situation kommer intuition til udtryk som et non-verbalt tegn til kæresten, gennem et lille skub og et blik, der signalerer, at han skal kigge på sin mor. I dette tilfælde indeholder beskrivelsen af intuition flere aspekter af den sociale situation; både dét der kan observeres, tolkes og forstås, samt en løsning på dét, der er galt hos moderen, og som indebærer en handling over for kæresten. Sofie beskriver, at denne følelse og viden kommer pludseligt:

Man kan føle, at det bare dumper ned, sådan blup (Hånden er krummet sammen over hovedet og bevæger sig ned mod hovedet). Så nogen gange kan noget godt komme udefra og sådan bare plante sig og det kan også godt være viden om en størrelse. Som noget man har vidst længe, som så åbenbarer sig. (Bilag 8:5)

Intuition kan således, for Sofie, opleves som noget, der kommer dumpende, men opleves dog stadig opleves som en “subtil fornemmelse” (Bilag 8:4). Sofies subtile fornemmelse er den del af intuition, der omhandler at vide, hvad der rigtigt at gøre. Sofie reflekterer selv over, om denne viden indebærer et kendskab til moren: “Det er jo også fordi jeg kender hende og også kender mig selv og vi har nogle lighedspunkter i forhold til ikke at ville sige, hvis der er noget galt” (Bilag 8:7). Sofie oplever derfor en bedre mulighed for en vellykket samtale, hvis den forekommer mellem hendes kæreste og moderen. Sofie pointerer dertil, at denne løsningsmodel også kan indebære hendes eget kendskab til sin kæreste, idet hun har en fornemmelse af, at han vil forstå hendes tegn: “Vi ligesom er ‘in-sync’. At det kunne vi godt være enige om er en god måde at gøre det på.” (Bilag 8:18). Mellem Sofie og kæresten opstår en intersubjektiv oplevelse af intuition, idet hun, med et skub og et blik, overfører sin indsigt til kæresten. Intuition, i Sofies oplevelse, knytter sig således til hendes kendskab til kærestens moder og til en følelse af, at hun og kæresten er “in-sync”, som kan gøre intuitionen intersubjektiv.

Anja

Anja fortæller om en oplevelse af intuition en dag, hvor hun sad med sin mand og forsøgte at forstå en drøm, manden havde haft:

Han sagde noget, og så var der et eller andet i mig, der sådan ligesom sagde "ahha". Og der er selvfølgelig noget i mig, hvor jeg kender noget af hans historie, men hvor jeg tænkte 'hmmm, der er måske noget om noget, om en af hans temaer, omkring det'. (...) Og der kan jeg ikke sige: 'hvad var dét, der lige pludselig fik mig til at have en ide om eller en intuition?', eller hvad vi nu skal kalde det, at det lige kunne være det, det skulle handle om. (Bilag 9:2)

Anja oplever intuition som en form for aha-oplevelse og efterrationaliserer, hvorvidt det kan bunde i hendes kendskab til sin mand, selvom hun ikke kan forklare, hvorfor lige dén tolkning til mandens drøm, kom frem. Anjas oplevelse af intuition kan derfor være en viden om et fælles anliggende, som pludseligt dukker op. Dette beskriver Anja også som et "dum", hvor en tanke pludselig dukker op inde i hovedet: "(...) så kommer der en eller anden tanke til én som virker som om, det var simpelthen lige løsningen på det her" (Bilag 9:5). Dét, at intuition kommer til udtryk som en løsning, kan indikere Anjas eget ønske om at bidrage med et svar på en problemstilling.

Samtidig kan intuition forstås som et intersubjektivt intuitivt svar på baggrund af den fælles undren. Anja fortæller, hvordan hun ikke nåede at give udtryk for sin intuitive indsigt, fordi hendes mand selv, i samme øjeblik, gav udtryk for en identisk ide: "Og det ville jeg nok have sagt til ham, hvis det ikke var fordi, at så umiddelbart efter, så siger han selv 'det er da måske egentlig...'" (Bilag 9:2). Intuition opstår i denne situation som et intersubjektivt fænomen, idet indholdet af intuitionen viser sig som et 'a priori fælles svar' på en undren. Dette opstår, da hun kan mærke en opmærksomhed, hvor hun er rettet mod det fælles tredje, der foregår i relationen:

Det var helt sikkert en drøm der havde stor betydning for ham, så jeg ville gerne kunne stille nogle gode spørgsmål, der kunne hjælpe ham for at få en eller anden mening ud af den. (...) I forhold til hvad jeg havde tænkt, der tror jeg netop også det er kendetegnet ved intuitionen mellem mennesker, at det er når opmærksomheden er rettet der. (...) Så der er i virkeligheden et enormt fokus. (Bilag 9:6)

Anjas ønske om at hjælpe, kan forklare, at hun bliver opmærksom og får et fokus på drømmen. Det betyder for det første, at drømmen, som et fælles tredje, afspejles i oplevelsen af intuition. For det andet afspejler Anjas ønske og intense fokus og opmærksomhed, det fælles tredje.

Anja beskriver dertil, at tilstedeværelsen af intuition også kan omhandle, at hun oplever, at andre har det godt og tager ansvar for sig selv. Dette beskriver Anja, i forbindelse med en situation, hvor hun er

sammen med nogle veninder: “Der var en fornemmelse af, i det her tilfælde med de to gæster, at de kunne tage vare på sig selv og det gjorde så, at der kunne være enkelthed og ro i mig. Så noget enkelt i det ved, at jeg tror, alle kunne bare være det, de ville. Der var rum til det” (Bilag 9:6). I det Anja fornemmer, at de andre har det godt og kan tage vare på sig selv, da kan hun også selv hvile i situationen og opleve rum til, kun at være der for sig selv. Oplevelsen af intuition er således en afspejling af, om der er en enkelthed og “eget-ansvar” i den sociale situation, samt om der er en indre ro, en rettet opmærksomhed på et fælles tredje og en åbenhed, der kan skabe rum for en pludselig løsning og en intersubjektiv forståelse. Som Anja selv siger; “det kommer an på, hvad det er jeg er i.” (Bilag 9:10).

Det er gældende for både Oskar, Sofie og Anja, at intuitionen kan udtrykke, at de har en opmærksomhed og et ønske om at hjælpe, og at det er muligt for dem at aflæse og forstå det fælles tredje i den sociale situation. Situationerne medvirker til, at de kan opleve i deres krop og med deres tanker; hvad de kan eller bør gøre, for at løse eller hjælpe i den sociale situation. Derudover medvirker stemningen i den sociale situation til, at oplevelsen kan blive intersubjektivt forstået.

B. Begrebslig analyse

Den psykologiske forståelse af empirien, ud fra de to begreber *intuition* og *emotionalitet*, vil blive opdelt efter de tre karakteristika for intuition, præsenteret i indledningen til det teoretiske kapitel. Dette skal belyse måden hvorpå, intuition kan opleves i sociale situationer, når den er til stede i et psykologisk perspektiv.

1. En umiddelbar og direkte opfattelse af helhed eller sammenhæng af høj sandhedsværdi

Common-sense forståelsen viser, at intuition opleves som et “grønt/rødt lys” og som et “dum” eller “plub”, som kommende udefra og som en pludselig tanke eller følelse i kroppen, men stadig som en rigtig, subtil eller korrekt viden.

Ifølge Jung, oplever mennesket ikke direkte intuition, eftersom det er en funktion, der udgør en del af psyken. Informanternes oplevelse beskrives derfor som en erkendelse af en "afsluttet helhed", og er en indikator på, at funktionen, intuition, er aktiv til at vejre muligheder og skabe løsninger, såsom fortællinger og drømme-tolkninger. Informanternes beskrivelser af de umiddelbare svar eller løsninger bliver, ved Jungs begreb, eksempler på, at deres intuition bearbejder ubevidste symboler og kulturelle aspekter, der ligger i deres psykiske strukturer. Herved kan informanternes adfærd blive kongruent med det registrerede, hvilket er i forlængelse med informanternes oplevelse af, at intuition kan være en rigtig eller social rettesnor. Det kan eksempelvis betyde, at Sofie ubevidst trækker på tidligere erfaringer eller en ide om, at et godt humør hos kærestens mor indebærer en anden adfærd og ansigtsudtryk. Behovet for at videregive sin intuition til kæresten indikerer således, at Sofies intuition sammensætter en erfaring og et kendskab til sin kæreste og hans mor, der kan tilpasses registreringen af morens stille adfærd og Sofies eget ønske om, at alle har det godt. Intuition indikerer derved informanternes psykiske bearbejdning og tilpasning til objektet, og skaber dermed en indre balance mellem psyken og det oplevede objekt.

Ifølge Holzkamp-Osterkamp kan oplevelsen af stemninger, svar og løsninger beskrives som emotionelle vurderinger af en forstyrrelse i den sociale situation. Hvis forstyrrelsen i den sociale situation fremstår som tydelig og tryk at forholde sig til, vil emotionaliteten afspejle dette ved, at vurderingen opleves som en klar løsning, der kan udtrykkes tydeligt. Som analyseret ved common-sense forståelsen, er en præmis for at opleve intuition ifølge informanterne, at den sociale situation og relationerne fremstår afklaret og enkel. Eksempelvis oplever Anja en afklaret relation til sin mand. Hendes kendskab til sin mand, indgår dermed i oplevelsen af, at løsningen er klar og rigtig. Det er, ifølge Holzkamp-Osterkamp, en forbundethed, som kan forklare informanternes oplevelse af åbenhed, tryghed og afklarethed omkring deltagelse i relationen. Det kan betyde, at informanternes oplevelse af en rigtig og direkte viden afspejler, at der også forekommer en åbenhed og tydelighed i samværet i de ydre forhold. Som Anja nævner, kommer det an på, hvilken situation hun er i. Det kan derfor analyseres med Holzkamp-Osterkamps forståelse af emotionalitet, at hvis informanternes oplevelser er tydelige og enkle, afspejler det, at de andre i relationen deltager tydeligt og virker åbne omkring, hvordan de vil reagere informanternes realisering af deres emotionelle vurderinger. Oplevelsen af intuition kan dermed både indikere en forbedring af den subjektive deltagelse og den intersubjektive forståelse og forbundethed.

2. Den opstår uden forudgående rationel tænkning

I det øjeblik, intuition opstår, beskriver informanterne, at den opleves meget pludseligt, uden rationel tænkning.

Ifølge Jung, kan dette indikere, at oplevelsen indikerer en proces for bevidstheden, som er forudgående for tænkningen, fordi objektet aktiverer de ubevidste strukturer i psyken. Objektet, som aktiverer det ubevidste i informanterne, kan eksemplificeres ved familien eller vennerne, den måde de sidder på og ser ud på i ansigtet. Ved Anjas drømmetydning, aktiveres indre associationer ud fra måden, hendes mand kommunikerer på, hendes egen erfaring og kendskab til ham, samt hendes eget ønske om at hjælpe. Informanternes oplevelse af en løsning kan også indikere, at der eksisterer nogle sociale regler og værdier for moralsk og omsorgsfuld adfærd, i det ubevidste, som efterfølgende kan analyseres og efterrationaliseres. Det betyder, at de følelser, behov, vurderinger og viden, der aktiveres i situationen, skaber den intuitive definerende af oplevelsen. Oplevelsen af, at intuition kan få 'plads' indikerer derfor, at informanterne kan skabe en psykisk balance mellem de aktiverede elementer, fordi intuition tillægges energi i tilpasningsprocessen, så den kan skabe direktiver for handling, og derved bliver det oplevet som en direkte løsning.

Holz kamp-Osterkamp beskriver, at den "sammensatte kvalitet" opstår under tærsklen for bevidstheden. Følelsen eller løsningen kan derfor opstå uden en forudgående rationel tænkning, ved at være emotionelle reaktioner på ydre objekter, som derefter hæves over tærsklen for bevidstheden. Sofies intuition om, at der er noget galt, eller Oskars oplevelse af, at stemningen er tavs, kan forstås som en reaktion på en forstyrrelse, der skaber emotioner i form af ubehag i den sociale situation. Dermed forklares Oskars løsning om at kunne "ease the tension", ved at fortælle en historie, som en emotionel vurdering, på baggrund af sin emotionalitet. Det kan med Holz kamp-Osterkamps forståelse af emotionalitet betyde, at informanternes oplevelser afspejler en forudgående bearbejdning af subjektive handlemuligheder, inden tænkning træder ind og sætter ord på oplevelsen.

3. Den opleves som en ophævelse af subjekt-objekt modstillingen

Common-sense analysen viser, at Sofie, Oskar og Anja oplevede intuitionen i deres indre samtidig med, at det var en intuitiv erkendelse om et forhold i den sociale situation.

Jung beskriver, at intuition aktiverer en skabende proces for psyken, som ved registreringen af objektet, også bygger ind i objektet gennem sin subjektivitet, hvilket skaber den intense oplevelse af objektet. Informanternes oplevelser af et “grønt lys” til at fortælle, en løsning eller tolkning på en situation, er derfor eksempler på, at intuition skaber “afsluttede helheder”, gennem ubevidste associationer mellem indre elementer, til direktiver for, hvad der *bør* eller *kan* gøres. Udtrykket for intuition kan, med Jungs begreb, dermed ikke forstås som en sammensmeltning af psyken med de ydre objekter. Derimod er udtrykket forstået som en sammensmeltning af intrapsyriske elementer, aktiveret af et ydre objekt. Dette kan betyde, at Oskars beskrivelse af at situationen er dårlig indebærer, at Oskar har en allerede eksisterende ide om, at en god social situation ikke er tavs og dermed skaber en kreativ ide om, at en god situation nærmere indebærer en form for dialogisk interaktion. Ophævelsen mellem subjekt og objekt giver således mulighed for at erkende nogle aspekter af informanternes psykiske balance eller erfaringer.

Holz kamp-Osterkamps beskriver, at den emotionelle vurdering kan forekomme, når den er forudsat af et intenst engagement, en indlevelse og en personlig berørthed, men ikke mindst, en forstyrrelse i omgivelserne. Begrebet emotionalitet kan særligt belyse forstyrrelser i situationen, som afgørende for, at intuition kan opleves som en “sammensat kvalitet” af subjekt og objekt. Dette kan eksemplificeres ved Oskars oplevelse af, at placeringen af brorens kæreste i kirken skaber en tavs situation og derved et forstyrrende billede. Denne oplevelse forekommer, ifølge Holz kamp-Osterkamps begreb, idet Oskar deltager i situationen, og oplevelsen opstår, fordi han oplever, at der er mulighed og ‘plads’ til at følge sin intuition. Derved smelter hans subjektivitet og den foreliggende stemning sammen til en løsning om at fortælle en historie, som kan “ease the tension”. Et andet eksempel er Sofie, som oplever, at hendes indlevelse i sin kærestes mors humør bliver erkendt som en forstyrrelse, der kan gøres intersubjektiv. Emotionalitet understøtter oplevelsen af intuition som værende delt i en forbundethed. Det kan forklares ved, at oplevelsen kan blive intersubjektiv, fordi der kan skabes en gensidig indlevelse og subjektiv berørthed.

Ud fra ovenstående analyse, må der dog opretholdes en vejning af, at informanterne udtrykker, at de oplever at tilpasse sig til, hvad der er passende at gøre overfor sin familie eller kæreste samtidig med, at de oplever en mulighed for at kunne forbedre situationen. Derfor indebærer intuition, hos

informanterne, både en grad af tilpasning og en grad af udvikling og udvidelse af muligheder i den sociale situation.

Opsamling på analysedel 1

Common-sense analysen giver en forståelse af, at de tre informanter tydeligt kan mærke intuition, når der fremstår et behov i den sociale situation for en løsning, og som de ønsker at bidrage med. Intuition kommer til udtryk i form af pludselige følelser i kroppen, viden der kommer som et “dum” eller “plub”, samt oplevelsen af andres humør og stemninger i situationen. Analysen indeholder flere eksempler på refleksioner over oplevelsen og belyser, at intuition kan have tråde tilbage til den sociale situation, i form af at have kendskab til de andre i den sociale situation, erfaringer med en socialt korrekt handling, samt ønsker om at hjælpe eller forbedre noget i situationen. Dette vidner også om, at intuition kan komme til udtryk i forskellige former for adfærd, eksemplificeret ved non-verbalt sprog, drømme-tolkninger og historiefortællinger.

Den psykologiske forståelse med Jungs begreb, *intuition*, belyser, at den måde intuition kommer til udtryk på, som “afsluttede helheder”, kan blive forstået som en afspejling af, at intuition er aktiv som funktion, når de ubevidste, kreative kræfter hæves til det bevidste. Oplevelsen indikerer derfor, at informanternes indstilling tilpasses den sociale situation, hvilket er i forlængelse med informanternes oplevelser af et ønske om at hjælpe og skabe en god stemning. Det giver en forståelse af, at intuition er et udtryk for en før-bevidst bearbejdning af objektet, som kan afspejle aspekter af informanternes indre symboler, som kan indgå i skabelsen af en oplevelse af - og løsning til stemningen.

Den psykologiske forståelse med Holzkamp-Osterkamps begreb, *emotionalitet*, belyser særligt, at måden intuition kommer til udtryk på, afspejler en subjektiv sikkerhed i en tryk, åben og entydig social situation. Intuition bliver derfor før-sproglig, men ikke nødvendigvis før-bevidst. Analyse med *emotionalitet* kan overordnet belyse oplevelsen som en erkendelse af muligheder for deltagelse i den social situation, hvilket er i forlængelse af informanternes oplevelse af, at intuition kommer med fornemmelser og løsninger til at forbedre en situation.

I det følgende behandles informanternes oplevelse af intuition, hvor den ikke opleves at være til stede eller kan komme til udtryk.

Analysedel 2: Oplevelsen af intuition som værende ‘ikke til stede’ i en social situation

I denne analysedel vil jeg foretage en common-sense analyse af henholdsvis Oskar, Sofie og Anjas beskrivelser af, hvordan de oplever intuition, når den blokeres eller forsvinder helt. Derefter vil der fremgå en begrebslig analyse for at undersøge, hvilke psykologiske forståelser, begreberne af Jung og Holzkamp-Osterkamp, kan tilbyde til temaet for denne analysedel.

A. Common-sense analyse

Oskar

Oskar beskriver en situation i rapporten (Bilag 4), hvor han sidder til middag med sin familie rundt om et bord og oplever, at intuitionen er forsvundet i en interaktion med sin søster:

Jeg stiller min søster et spørgsmål - jeg spørger højt og tydeligt for dermed at inddrage hele bordet i samtalen, men da hun svarer er det lavt og hun kigger ikke på mig. Jeg formoder derfor at hun ikke fik hørt mig, hvorefter jeg prøver igen - lidt højere - hvortil hun svarer. “Ja, og jeg er ved at svare dig” (...) Her kom jeg dog i tvivl. Skulle jeg undskylde for at spørge to gange, og dermed ende med at gøre en større ting ud af det. Måske skulle jeg forklare mig selv? Måske skulle jeg bare ignorere det, men samtidig begyndte de også at grine af det, og jeg gad bare ikke være klovnen rundt om bordet. (Bilag 4:1)

Beskrivelsen af situationen indikerer, at intuition ikke giver Oskar et klart svar. I stedet oplever han, at han kommer i tvivl. Der skabes derved en sammenhæng mellem spørgsmålene og den manglende adfærdsanvisning fra intuition: “Jeg tror det var det der fik mig til at føle det som om at jeg blev overladt til mig selv, som om at min intuition ikke var der” (Bilag 7:1). Intuition bliver erstattet af tvivl hos Oskar og han oplever derfor, at intuition er væk. Oskar beskriver, at intuitionen “fejler” (Bilag 4). Oskars evne, til at tænke klart og handle, tillægges derved intuition, hvorfor han lammes i sine mulige handlinger, når den ikke er til stede.

Oskar beskriver dertil, at denne oplevelse kan omhandle søsterens reaktion: “Hendes svar slog mig lidt ud af den, at hun på den måde sagde “ja, og det er derfor jeg er ved at svare dig” hvilket jeg

synes var en lidt offensiv ting (...) den der følelse kan jeg tydeligt huske at sådan 'shit, jeg har dummet mig socialt'. Det er ikke særligt sjovt" (Bilag 7:9). Oplevelsen indikerer således, at Oskar oplever, at hans adfærd er forkert for søsteren. Manglen på intuition medfører dertil usikkerhed omkring, hvordan han efterfølgende skal handle, samt følelsen af at have "dummet sig socialt". Den manglende intuition kan derfor afspejle, at reaktionen fra søsteren bliver mere dominerende for Oskar end selve samtalen, eftersom oplevelsen ikke længere omhandler dynamikken eller stemningen ved bordet. Således er oplevelsen af intuition og dens udtryk, når den ikke er til stede i den sociale situation, afspejlende for af både Oskars følelser og hans behov, samt stemningen og reaktionerne i den sociale situation.

Sofie

Sofie beskriver i interviewet, at hun kan mærke, at der opstår en blokering, når intuition ikke kan komme til udtryk: "Den der følelse af at være blokeret, eller en følelse af skurren. En uro inde i kroppen eller noget der river lidt (...) Noget med vejrtrækningen eller et eller andet. Så ved man det. Kæben, halsen, når det handler om at jeg ikke får sagt noget" (Bilag 8:21). Sofie beskriver en kropslig oplevelse af denne form for blokering eller manglende intuition. Hun fortæller dertil, at blokeringen kan omhandle en frygt eller angst:

Men det er så der hvor angsten kan gå ind og blokere, hvis der er noget jeg er ængstelig omkring eller ja frygter, så kan jeg ikke mærke intuitionen, så kan jeg ikke mærke hvad der er rigtigt. Så er det lidt det der overlevels-mode nu skal jeg bare ud af situationen, jeg skal bare gøre folk glade og tilfredse. (Bilag 8:21)

I ovenstående citat beskriver Sofie, at intuition blokeres. Idet følelserne og reaktionerne på hendes intuitive indsigter ikke får plads, forsvinder, ifølge Sofie, et "flow" i kroppen: "Det er der hvor ængsteligheden bliver værre, fordi at man ligesom lukker et rør og bliver ved med at fosse vand som ikke kan komme ud, fordi man ikke tillader det, der er" (Bilag 8:13). Hvis der er store modsigelser mellem hendes intuition og hendes ængstelighed i den sociale situation, kan det således blive afspejlet i Sofies oplevelse af, at intuition blokeres. I denne situation vokser ængsteligheden, fordi Sofie ikke kan få vished om, hvad der kan gøres i den sociale situation, for at gøre andre glade og tilfredse:

Jeg er mega vagtsom omkring omgivelserne, så jeg aflæser nærmest konstant, hvordan alle andre har det, men kan være dårlig til egentlig at reagere på det (...) fordi jeg kan have en tendens til at tro, at det handler om mig, eller der er nogen, der er sure eller skuffede eller irriteret over et eller andet ved mig (...) så jeg kan godt have en tendens til at være meget passiv og afventende og ikke sige, hvad det er, men går og opbygger ængstelighed. (Bilag 8:11)

Både Sofies oplevelse af sig selv og ængsteligheden for andres reaktioner er medvirkende til, at en intuition blokeres og at Sofie bliver "vagsom" i den sociale situation. Her bliver ængsteligheden, for de andres reaktioner eller tanker om hende, en begrænsning i hendes psykiske velbefindende samt i hendes handlinger. Situationen kan således være medskabende for en ængstelighed, hvis hun ikke får handlet. Derfor bliver hun passiv og afventende, i modsætning til at blive intuitiv.

Anja

Anja beskriver intuitionen som værende "ikke til stede" i en situation, hvor hun sidder med nogle veninder en aften med en forventning om, at samtalen vil gå godt og at dynamikken kommer til at svinge:

Det var vigtigt for mig, at alle befandt sig godt, så på en måde var jeg på vagt og hele tiden på arbejde med, hvad jeg evt. kunne gøre. Tror også, at jeg til tider blev anspændt, fordi jeg ikke følte det bare gled og selv kunne blive dømmende på, hvor lange taleture, der blev taget og sådan. På den måde var jeg nok meget analyserende i samværet. (Bilag 6:2)

Idet Anja oplever at samtalen ikke glider, bliver hun ekstra opmærksom på de andre, hvilket medfører en tilstand af at være anspændt og på vagt, samt være analyserende og dømmende, frem for at være intuitiv. I denne oplevelse opstår der et modsætningsforhold, når Anja har et behov for, at alle har det godt samtidig med, at samtalen ikke glider. Dette modspil i oplevelsen, beskriver Anja som værende hårdt arbejde:

Det kan godt være at jeg gør det rigtige, men det er sindssygt hårdt arbejde at jeg sidder og prøver at lure, og mærke efter og føle og føre, og der er jeg på hårdt arbejde, og det er ikke intuition, det er ikke noget der bare kommer. (...) Det kan godt være at det er rigtigt, men jeg vil altid være i tvivl og jeg skulle finde ud af reaktionen. (Bilag 9:6)

Som Anja beskriver, oplever hun sin tilstedeværelse som hårdt arbejde, fordi hun må "arbejde" for erkendelsen. I det overarbejde, Anja oplever, opstår der en tvivl, hvilket kan forklare, hvorfor hun ikke oplever intuition, og i stedet oplever, at hun kun retter al sin opmærksomhed udad: "Det gør jo at jeg går over i de andre og tager ansvar for forskellige ting" (Bilag 9:8). Anjas fokus på de andre og på at skabe en god dialog imellem dem, påvirker således hendes muligheder for at mærke sig selv. Denne oplevelse af det sociale ansvar, mener Anja, kan indikere relationens dynamik: "Fordi jeg ikke fornemmede, at der var flow i samtalen, men at den meget lå med nogle bestemte ideer hele tiden og ikke havde en åbenhed udad" (Bilag 9:8). Oplevelsen indikerer således, at der er bestemte ideer, som kan begrænse en åbenhed for nye ideer. Det kan afspejle, at der er en bestemt ramme for situationen, samtidig med et manglende eget-ansvar.

Common-sense analysen viser, at både Oskar, Sofie og Anja oplever at have en rettethed udad i en sådan grad, at de aflæser og analyserer, frem for at opleve intuition som værende til stede. De oplever alle tre, at de ikke har et flow eller en tryghed til at mærke intuition. Dette kan afspejle deres ønsker og behov for at bidrage og skabe et behag, som står i modsætning til, at den sociale situation fremstår som utryk eller konfliktfyldt at deltage i.

B. Begrebslig analyse

Den psykologiske forståelse af empirien, ud fra de to begreber *intuition* og *emotionalitet*, vil blive anskuet ud fra, at de tre karakteristika ikke opleves. Dette skal belyse måden hvorpå, intuition kan opleves i sociale situationer, når den ikke er til stede eller blokeres i et psykologisk perspektiv.

1. En manglende umiddelbar og direkte opfattelse af helhed eller sammenhæng af høj sandhedsværdi

Ovenstående common-sense analyse fremhæver særligt informanternes oplevelse af, at intuition er fejllende, bliver blokeret eller har forladt bevidstheden.

Jung pointerer, at forstyrrende oplevelser opstår, hvis tidligere negative erfaringer, med lignende situationer eller konflikter, aktiveres i det ubevidste. Derfor vil informanternes oplevelser kunne analyseres som associationer til forstyrrelser eller konflikter, som viser sig for bevidstheden, som dirigerer informanternes erkendelse. Dette kan resultere i en overudviklet ekstravertiv indstilling. Det kan forklare informanternes oplevelser af, at deres opmærksomhed er rettet mod at aflæse de sociale spilleregler og ideer, som skaber en manglende oplevelse af balance.

Når intuition ikke kan skabe erkendelser, forsvinder en oplevelse af at kunne mærke og erkende sig selv i en social situation. Dermed ophæves oplevelsen af psykisk balance, hvorfor informanterne oplever ængstelighed og tvivl. Ved Jungs begreb kan informanternes oplevelse betyde, at informanterne ikke har en psykisk balance til at håndtere situationen, fordi objektet aktiverer indre forstyrrelser, der hæmmer en tilpasning af intuition som aktiv i bevidstheden.

Holz kamp-Osterkamp pointerer, at emotionaliteten vil miste sin tydelighed og klarhed, hvis relationen fremstår som utryk og utydelig omkring, hvordan et udtryk bliver modtaget; det vil sige hvis de andres støtte er ambivalent. Dette eksemplificeres i Oskars oplevelse af at stå tilbage med sin tvivl. Dette kan forklares ved, at situationen er modsætningsfyldt, således at deres deltagelse opleves som modsætningsfyldt. Derved vil oplevelsen ikke kunne afspejle informanternes egne vurderinger, men i højere grad forsvarsmekanismer der, som Holz kamp-Osterkamp pointerer, vil hæmme vurderingen eller sænke dens kraft. Når informanterne ikke kan vurdere situationen, kan de ikke udvide betingelserne for deres deltagelse. Informanternes oplevelse afspejler således, ifølge Holz kamp-Osterkamps forståelse, at emotionaliteten bliver holdt tilbage i den sociale situation, frem for at påvirke og udvikle situationen.

2. En manglende proces uden rationel tænkning

Common-sense analysen viser, at informanterne ikke oplever nogen direkte og pludselig erkendelse af det foreliggende. Derimod oplever de at være vagtsomme, konstant aflæsende og i tvivl.

Jung beskriver, at hvis subjektet er *for* ekstravertet i sin indstilling, vil intuition tilpasses en situation, der i højere grad kræver tænkning og sansning. Dette medfører, at intuition kan være sunket til en introvertiv indstilling i det ubevidste. At Anja ikke længere kan mærke og blive i sig selv, kan derfor betyde, at intuition overtages af en anden funktion, som analyserer og aflæser. Det

betyder, at der aktiveres andre funktioner i psyken således, at intuition frarøves energi og derved bliver mindre tydelig for informanterne. Oskar, Sofie og Anja kommer på et overarbejde med hensyn til aflæsning, og kan derfor ikke mærke, hvad der er det rigtige at gøre eller den rigtige løsning, og at intuition derfor fejler eller blokeres. Dette kan afspejle, at de kreative kræfter ikke hæves til det bevidste. Derfor kan det, med Jungs begreb, analyseres, at intuition som funktion fremstår som overtaget af andre elementer af psyken; såsom funktionen *tænkning* eller ubevidste konflikter og forstyrrelser, eftersom intuition ikke kan skabe den symbolske determination af viljen (Jung 1994:120).

Holz kamp-Osterkamp beskriver, at emotionelle vurderinger ikke kan opleves, hvis en relation skaber usikkerhed og omdirigerer den emotionelle proces. Oskar oplever eksempelvis, at reaktionen fra søsteren skaber modsigelser og utydelighed for erkendelsen. Informanterne kan forstås at komme på overarbejde med tænkning og analyse, for at undgå ubehagelige handle-konsekvenser eller konflikter. Konsekvensen er, at emotionaliteten vil begrænses, grundet en eksistentiel usikkerhed. Sofie beskriver eksempelvis en bevidsthed om hendes tendens til at tro, at nogle reaktioner omhandler hende, i modsætning til det objektivt foreliggende. Dette vil, med Holz kamp-Osterkamps forståelse, kunne forklares som en oplevelse af opmærksomhedsforskydning, fra ens egen vurdering til de andres vurdering. Informanternes oplevelse af manglende intuition bliver derfor en afspejling af et utydeligt og ubalanceret samvær i den sociale situation, der begrænser deres natur og dermed processen, der skaber oplevelsen af intuition.

3. En manglende oplevelse af en ophævelse af subjekt-objekt modstillingen

Både Sofie, Oskar og Anja virker til at have et intenst engagement i det foreliggende, når de aflæser omgivelserne. Dog er engagementet ikke længere med en intention om at indleve sig i og forstå den sociale situation eller stemning, på baggrund af deres ønsker. Engagementet indeholder i stedet en intention om at forudse de andres reaktioner og undgå mulige konflikter; på baggrund af deres angst eller utryghed.

Som Jung beskriver, kan en overudvikling af en indstilling medføre et tab af en egentlig erkendelse. For eksempel ved at subjektiviteten kan forsvinde i en ekstraverteret erkendelse. Tilbage står derfor kun de sociale værdier og normer i informanternes oplevelse. Dette kan også eksemplificeres ved, at

Anjas behov og ønske ikke kunne virke ind i den sociale situation, fordi hendes opmærksomhed måtte tilpasse sig til at forstå de andres behov og ideer. Det kan betyde, at informanterne ikke kan opleve en ophævelse mellem subjekt og objekt. Tværtimod fremstår der en tydelig adskillelse mellem deres psyke og det foreliggende, når intuition erstattes af andre funktioner i psyken til at analysere og aflæse.

Holz kamp-Osterkamp pointerer, at den utydelige eller konfliktfyldte sociale situation vil forhindre oplevelsen af en subjektiv sikkerhed. Dermed intensiveres modstillingen i oplevelsen mellem indre og ydre elementer af den sociale situation. Som analyseret i common-sense analysen, har informanterne en indre konflikt mellem egne behov og de behov, der registreres mellem deltagerne i den sociale situation. Dette beskriver Holz kamp-Osterkamp ved, at subjektet nu oplever adskillelse mellem egne behov og ydre betingelser. Med Holz kamp-Osterkamps begreb, forstås informanternes blokering dermed som et udtryk for en manglende entydighed og tryghed i den sociale situation. Oplevelserne kan derfor afspejle en "kortslutning" af forbundetheden (Holz kamp-Osterkamp 1979:243). Herved ophæves også den eventuelle intersubjektive forståelse, som dermed skaber den utryghed og utydelighed, der bremser en erkendelse af deltagelses-mulighederne.

Opsamling på analysedel 2

Common-sense analysen viser, at de tre informanter oplever intuition som værende blokeret eller ikke til stede, når de er i tvivl eller ængstelige. Intuition kommer derfor til udtryk som fejlende eller bliver erstattet af følelser, tænkning og aflæsning af ydre omgivelser. Derfor viser analysen, at deres opmærksomhed på de andre deltagere i den sociale situation er betingende for, at de ikke kan mærke sig selv og deres intuitive ideer.

Det psykologiske perspektiv ved Jungs begreb, *intuition*, frembringer en forståelse af, at oplevelserne af en manglende intuition hos informanterne, indebærer andre elementer af psyken end intuition; såsom tænkning i form af tvivl og analyse, samt indre forstyrrelser og konflikter i det ubevidste. Det er derfor ikke intuition, men andre strukturer og aspekter af psyken, der skaber oplevelsen af tvivl, ængstelighed eller at intuition fejler. Det er særligt informanternes behov for at gøre en situation behagelig for andre, og behov for at undgå ubehag i sig selv, der fremhæves ved Jungs begreb. Behovet i oplevelsen af intuition afspejler derfor informanternes psykiske forstyrrelser og ubalance, der opstår i tilpasningen til omgivelserne.

Det psykologiske perspektiv ved Holzkamp-Osterkamps begreb, *emotionalitet*, belyser særligt, hvordan en modsigelsesfyldt social situation påvirker informanterne. Situationen aktiverer informanternes vurdering og aflæsning af situationen for, hvilke evner og muligheder, der er relevante for at ændre på betingelserne. Dette i så høj en grad, at informanterne kommer overarbejde. Informanternes opmærksomhedsforskydning bliver eksempler på *de andres* mulige vurderinger af informanternes deltagelse i den sociale situation. Det medvirker til, at de mister oplevelsen af egen emotionalitet, eksemplificeret ved Anja's overarbejde, Sofies ængstelighed og blokering samt Oskars oplevelse af, at den sociale rettesnor fejler. Begrebet emotionalitet kan derved understøtte oplevelsen af, at situationen fordrer informanterne mod et overarbejde, for at kunne forstå og deltage i en utryg og utydelig social situation.

Opsummering på analysedel 1 og 2

Ud fra de to analysedele fremgår det, at intuition opleves som tilstedeværende, når den sociale situation er tryk og tydelig, samt når informanterne oplever at være afklarede og åbne. Hvis der er forbindelse mellem deres subjektivitet og den sociale situation, kan intuition opleves som både en forståelse, viden og løsning, som en fornemmelse for, hvad der er rigtigt eller socialt korrekt at gøre. Dette muliggør en intersubjektiv forståelse i den sociale situation. Dette indikerer begreberne enten som værende en tilpasning til betingelserne eller som en udvidelse af betingelserne. Det omvendte gør sig gældende, når intuition opleves at forsvinde eller blokeres, som det fremgår af analysedel 2. Informanterne oplever blokeringer af intuition, hvis der opstår usikkerhed eller tvivl om, hvad der er det rigtige at gøre. Intuitionen forsvinder derfor helt for informanterne, hvis der er ængstelighed og utryghed i den sociale situation. Dette indikerer en mangel på psykisk balance og forbundethed, herunder en manglende intersubjektiv forståelse. Forståelsen af intuition bidrager derfor til at forstå både informanternes psyke, erfaring og graden af intersubjektivitet for informanterne i de sociale situationer.

I det følgende kapitel vil jeg diskutere analysens resultater, i forhold til at kunne forstå betydningen af intuition for en erkendelse og deltagelse i en sociale situation.

VI. Afslutning

Jeg vil nu hæve perspektivet omkring intuition i sociale situationer. Der vil fremgå (A) en kritisk diskussion af forskning i intuition med udgangspunkt i de eksisterende diskussioner og definatoriske ideer om intuition, som blev introduceret i redegørelsen for problemet. Derefter vil der fremgå (B) en konklusion på problemformuleringen samt (C) en perspektivering på resultaterne i et pædagogisk henseende.

A. Diskussion

Det dialektiske perspektiv har skabt forståelse for, hvordan essentielle aspekter af den sociale situation kan komme til udtryk som en intuitiv forståelse af det fælles tredje. Dette er ikke ensbetydende med, at elementerne i den sociale situation er kausalt forstået som betingelser, der skaber oplevelsen. Det er nærmere omvendt; oplevelsen afspejler subjektet i det socialt foreliggende. Man kan derfor argumentere for, at intuition ikke bør objektiviseres på en måde, hvor den undersøges adskilt fra kontekst. Intuition bør ikke gøres til en genstand, der adskilles fra en erkendelse i en social situation. Nærmere kan intuition udforskes som en genstand i en kontekst, fordi processen i intuition overvejende arbejder direkte og associativ, frem for regelbaseret, rationelt tænkende og analyserende. Intuitionen kan derfor ikke entydigt forklares i dens proces, men kan blive operationel ved, at dens præsentation for oplevelsen afspejler muligheder og implikationer for adfærd i den sociale situation. Preben Bertelsen (2001) skriver:

Et vigtigt karakteristikum ved bevidsthed som fænomenologisk helhedsoplevelse er, at den er *operationel*. Dvs. at bevidstheden samtidig med at den viser os hvordan noget *er* også viser os hvad vi adfærdsmæssigt og handlemæssigt *gør* med verden, hhv *kan gøre* med dette. Vores bevidsthed om verden viser os, hvordan verden er i og med den viser os hvordan vi er hhv kan være engageret i den. (Bertelsen 2001:4)

Intuition kan dermed formidle subjektets deltagelse i den sociale praksis. Så hvordan kan intuition ny-beskrives som et fænomen, der formidler subjekt-objekt relationer eller subjekt-subjekt relationer?

Som belyst i introduktionen af specialet, har den rationelle tænkning haft værdi som et element til at skabe gensidig forståelse omkring erkendelsens - og handlingens fornuft (Jung 1994, Flyvbjerg 1990, Bailin 1991). En prioritering af rationel og analytisk tænkning kan være vævet ind i hverdagslivet. Dette kan også tydes i informanternes forklaringer og efterrationaliseringer af deres intuition; Hvor den kom fra, hvad den handlede om, eller hvorfor det var godt at give udtryk for - og handle på den intuitive indsigt. Forklaringerne fremstod særlig tydeligt omkring de situationer, hvor udfaldet, af at handle på en intuition, ikke medførte accept eller intersubjektiv forståelse, som handlingen var ment til at skabe. Når intuition ikke opleves som accepteret i den sociale situation, og erstattes af rationel tænkning, kan det belyse, at en intersubjektivitet kan indebære en præmis om at kunne forklare, hvad der gives udtryk for og hvorfor.

Filosof Jürgen Habermas peger også på en diskursetik, som en metaorienteret behandling af regler for intersubjektivitet. Gennem særlige spilleregler, som vi skaber med hinanden, skaber vi legitime måder at tænke og handle på (Just & Burø 2010:254). Habermas pointerer også, at: "(...) indbyrdes forståelse er iboende det menneskelige sprog som dets telos" (Just & Burø 2010:256). Her "fanges" en betingelse for en intersubjektiv fornuft i et sprog, der baserer sig på logisk argumentation som en spilleregulering. Gensidigheden i hverdagslige ansigt-til-ansigt situationer kan derved bygge på - og blive betinget af graden af fornuft, der skabes intersubjektivt i den sociale situation (Zeuner, Bunnage, Ottosen, & Christoffersen 1998:14,142). At betingelsen for intersubjektivitet bliver en argumentationslogik, der ikke øjensynligt inkorporerer intuition, kan betyde, at rationel tænkning adskilles fra intuition og samtidig tillægges en højere formidlingsværdi end intuition (Brinkmann 2013:126). Logisk argumentation og rationel tænkning kan blive den "fornuftige" form for deltagelse, frem for intuitiv deltagelse i en social situation. Forklaringerne kan derved være den mulighed, der er, for at skabe, genskabe eller opretholde en forbundethed.

Det kan ikke afgøres, hvornår en fornuft eksisterer; om det er før eller efter, at intuition opstår og opleves. Men jeg vil argumentere for, at der kan eksistere et behov for en fælles etablering af fornuft omkring intuition i erkendelsen, for at den kan opleves som lige så betydningsfuld erkendelsesform som rationel tænkning og analyse. Subjektets oplevelse af, at der er 'plads' til at følge en intuition og

legitimitet omkring intuitionens evne, kan således være betinget af, at intuition kan blive intersubjektivt fornuftiggjort.

Når empirien indebærer efterrationaliseringer og forklaringer på oplevelsen af intuition, kan det også indikere, at intersubjektivitet har højere prioritet end subjektets erkendelse og udfoldelse.

Informanterne oplevede, at hvis intuitionen ikke kan blive mødt, bliver intuition erstattet af tvivl, aflæsning og analyse af de andre i situationen, hvorved intuition får en mindre betydning end at opnå intersubjektiv forståelse. Formidlingsværdien i intuition kan dermed forsvinde, hvis den intersubjektive forståelse af intuition, som 'rigtig' eller 'fornuftig', forsvinder. Der opstår således en adskillelse mellem oplevelse og empiri. Det gør det udfordrende for subjektet at opleve, at intuition har en særlig betydning i erkendelsen. I forbindelse med at deltage i en social situation, kan der således ske en nedvurdering af de kreative og forudgående indsigter i erkendelsen, trods indsigternes naturlige tilstedeværelse (Jung 1994:292). Det kan vise, at gensidighed og intersubjektivitet i en social situation er vigtigere end personlig udfoldelse. For det første, er det fordi, at gensidighed kan 'sikre' informanternes inkludering i en social situation (Just & Burø 2010:254). For det andet er det fordi, en egen-accept måske ikke er nok i sig selv, til at skabe en oplevelse af at en 'eksistentiel sikkerhed', som også Holzkamp-Osterkamp pointerer med "eksistentiel usikkerhed" (Holzkamp-Osterkamp 1979:243). Dermed kan den sociale situation i højere grad blive den definerende instans for subjektets deltagelse, som kan indebære en implicit præmis om at evne rationel tænkning og logisk argumentation frem for intuitive indsigter (eller andre subjektive oplevelser).

Hvis en gensidighed er bundet op på en særlig kommunikationsform, der ikke forholder sig til hele menneskets tænkeproces og natur, kan en prioritering af de fælles spilleregler (den rationelle tænkning og logiske argumentation) begrænse vores forståelse af vores intuitive adfærd i de sociale situationer. Dette kan forklare oplevelsen af, at intuition ikke får 'plads' og frembringer oplevelsen af ubehag, usikkerhed og tilbagetrukkethed.

Opfattelsen og anerkendelsen af intuition bliver således potentielt afgjort af de sociale situationers internt skabte spilleregler. Intuitionens betydning, plads og indhold kan derfor også ny-beskrives som en formidling af de fælles bestemmelser af, hvad der har betydning, og er fornuftigt i sociale situationer. Ud fra ovenstående diskussioner vil jeg derfor argumentere for, at intuitive løsninger eller intuitionens fravær ikke kan isoleres til menneskets irrationelle eller ubevidste aspekter af psyken.

Lige såvel, som vi kan opfordre hinanden til at realisere vores rationelle natur, kan vi inkludere intuition som forudgående og afgørende for vores tænkingsproces. Intuition kan understøtte en rationel adfærd, uden at denne adfærd nødvendigvis udspringer af en rationaliseret og analyseret plan for adfærd eller beslutning. Intuition kan være en del af en cost-benefit-analyse, uden at dette er ensbetydende med, at der er tale om en blind tilpasning. Intuition kan nemlig argumenteres for at afspejle menneskets rettethed og indlevelse i sin tilstedeværelse i en social situation. Intuition bliver dermed også en understøttende instans for, at subjektet kan deltage nærværende og løsningsorienteret i hverdagslige sociale situationer. En adskillelse af subjektet og den sociale situation vil være en reducere af fænomenet intuition, som vil virke teori-tom. Jeg vil derfor argumentere for, at intuition ikke bør anses som et fænomen, der er isoleret til psyken og dens strukturer, men også som et socialt fænomen, hvis indhold viser sammenhænge, værdier og ideer, som eksisterer i situationen.

Intuition behøver dermed ikke at få betydning som en evolutionær blindgyde, fyldt med bias i erkendelsen, som tilpasser eller forvirrer subjektets rationelle og fornuftige deltagelse i sin omverden. Derimod kan intuition forstås som en evne alle har, til at se, deltage og skabe muligheder for forbundethed og intersubjektivitet i situationen. Bias i dens tydelighed kan netop indikere implikationer, konflikter eller normer og ideer for social deltagelse i interaktionen.

Derved bliver det ikke længere et spørgsmål om, hvorvidt intuitive ideer og løsninger er kritiske eller rationelle nok, til at være troværdige at handle ud fra. Det bliver nærmere et spørgsmål om, hvorvidt vi kan bemærke og forstå, hvad vores intuition formidler om os og andre i en social situation samt vores indbyrdes spilleregler. Dette kan netop vise, hvordan vores subjektivitet påvirkes og skabes af hinanden, og de fælles spilleregler, samt hvilke muligheder eller begrænsninger, den sociale situation kan indebære for subjektets påvirkning og forandring.

B. Konklusion

I specialet er det blevet belyst, at det ikke blot er intrapsyriske elementer, der afgør, hvad intuition er og hvordan intuition kan forstås. Ved at undersøge og analysere oplevelsen af intuition kan det illustreres, at den sociale situation kan rammesætte, hvordan intuition opleves og kan få plads. Det varierer, hvordan intuition opleves i forskellige situationer; hvordan den får plads og kan komme til udtryk som en adfærdsanvisende fornemmelse, eller hvordan den blokeres, forsvinder og fejler. Derfor afspejler oplevelsen af intuition både indre subjektive forhold af følelser, ønsker og erfaringer, og desuden subjektets mulige deltagelse i de ydre sociale forhold. Dette afhænger af graden af intersubjektivitet, niveauet af tryghed og tydelighed i den sociale situation. Det er derfor ikke kun de subjektive, men også de intersubjektive og sociale elementer af en situation, der afgør muligheder og begrænsninger, for at opleve og følge sin intuition. Intuition må derfor forstås som forbundet til en kontekst, som et socialt fænomen.

Resultaterne fra analysen danner desuden grundlag for at pointere, at intuition er et troværdigt fænomen, både til at få indblik i psyken, såvel som i den sociale situation samt i den indbyrdes forbundethed mellem de to aspekter. Jeg mener derfor, at intuition kan operationaliseres og bidrage til at kunne skelne og afdække de relevante personlige og sociale regler og værdier, for vores måde at opleve og give udtryk for vores erkendelser i en social situation. Ved at undersøge, hvordan subjektet oplever intuition i en sociale situation, kan vi skabe en viden om, hvordan en situation influerer vores intuitive erkendelsesprocesser og psykiske balance med omgivelserne. Ved at være opmærksomme på vores egen oplevelse af intuition, kan vi blive bevidste om, hvilke stemninger og intersubjektive forståelser, vi skaber sammen. Ikke mindst kan vi, ved efterrationalisering, få en forståelse for, hvor forbundne og trygge de relationer, vi deltager i, er, og hvilke sociale rammer vi sætter op for vores indbyrdes interaktioner. Ved at udforske oplevelsen af intuition i en social situation, er jeg således kommet nærmere en nuancering af fænomenet intuition; intuition kan formidle de essentielle aspekter af både os selv og den sociale situation, der har betydning for vores forståelse af os selv og for vores sociale adfærd.

C. Perspektivering

I mit arbejde som speciallærer, har den intuitive form for erkendelse været nødvendig og brugbar for at erkende muligheder og løsninger i sociale læringssituationer. Intuition har dog ikke været eksplicit som “værktøj” eller evne til at forstå, arbejde og lære med eleven. I forbindelse med indlevelse og deltagelse i en social læringssituation, kan det være interessant at undersøge intuition som en del af lærerens relationskompetence. Det er pointeret af Ph.d. og skoleforsker, Louise Klinge, at lærerens relationskompetence afhænger af evne og mulighed for blandt andet at “afstemme” mødet med eleverne (Klinge 2017:127). Klinge påpeger desuden, at lærerens kompetence påvirker og påvirkes af, om en undervisning er organisk: “Miljøet er fleksibelt, og meget kan finde sted, fordi ingen af parterne bliver afbrudt i den indre, kropslige fornemmelse af, hvad der foregår” (Klinge 2017:173). Jeg vil derfor argumentere for, at intuition kan afspejle, hvorvidt miljøet er fleksibelt, og derfor er relevant at inddrage i forståelsen af både børn og læreres deltagelse i sociale læreprocesser.

VII. Litteraturliste

Litteraturlisten og referencer i specialet følger APA, American Psychological Associations referencesystem.

Bailin, S. (1991). Rationality and intuition. *The Journal of the Canadian Philosophy of Education Society*, 4(2), 17–26.

Bertelsen, P. (2001). *Bevidsthed*. Psykologisk Institut, Aarhus Universitet.

Boell, S.K. & Cecez-Kecmanovic, D. (2010) *Literature Reviews and the Hermeneutic Circle*, Australian Academic & Research Libraries, 41:2. 129-144.

Brinkmann, S. (2008). To psykologier i *Psyke & Logos*, 29(1), 17.

Brinkmann, S. (2013). *Kvalitativ udforskning af hverdagslivet*. Hans Reitzels Forlag.

Busch-Jensen, P. & Schraube, E. (2019). Zooming in zooming out: Analytical strategies of situated generalization in psychological research. I: C. Højholt, & E. Schraube (Eds.), *Subjectivity and knowledge: Generalization in the psychological study of everyday life*. 221-241. Cham: Springer.

Buchtel, E.E. & Norenzayan, A. (2008): Which should you use, intuition or logic? Cultural differences in injunctive norms about reasoning. *Asian Journal of Social Psychology*, 11(4). 264–273.

Chaffey, L. & Unsworth, C.A. & Fossey, E. (2012): Relationship Between Intuition and Emotional Intelligence i Occupational Therapists in Mental Health Practice. *The American Journal of Occupational Therapy*, 66(1). 88-96.

Christensen, G. (2014). *Psykologiens Videnskab* [E-book]. Proquest.

Cone, J.D. (2012). *Implicit and explicit determinants of judgment and behaviour. A descriptive and prescriptive analysis* (Afhandling). Cornell University.

Dane, E., & Pratt, M.G. (2007). Exploring Intuition and its Role in Managerial Decision Making. *Academy of Management Review*, 32(1), 33–54.

Dencik, L., Jørgensen, P.S. & Sommer, D (2008). *Familie og Børn i en opbrudstid* [E-book]. Hans Rietzels Forlag.

- Dreier, O. (1979). Indledning. I: Dreier, O.. *Den Kritiske Psykologi*. (7-26). Rhodos.
- Engelbrecht, J. (1985). *Den intuitive tanke III*. Borgen.
- Fisher, M., Knobe, J., Strickland, B., & Keil, F.C. (2016). The Influence of Social Interaction on Intuitions of Objectivity and Subjectivity. *Cognitive Science*, 41(4), 1119–1134.
- Flyvbjerg, B. (1990). *Rationalitet, intuition og krop i menneskets læreproces*. Vol. 1,2. Institut for samfundsudvikling og Planlægning, Aalborg Universitetscenter, Aalborg.
- Flyvbjerg, B. (2010). Fem misforståelser om casestudiet. I: L. Tanggaard, & S. Brinkmann, *Kvalitative metoder - En grundbog*. (463-487). Hans Reitzels Forlag.
- Funch, B.S. (2003). Den fænomenologiske metode i museologisk forskning. *Nordisk Museologi*, 1, 17–38.
- Grønkjær (1994). *C.G. Jungs analytiske psykologi: en introduktion*. Gyldendal.
- Hammerlin, Y., & Larsen, E. (2012a). *Menneskesyn i teorier om mennesket* (2. udg.). Klim.
- Hodgkinson, G.P., Langan-Fox, J., & Sadler-Smith, E. (2008). Intuition: A fundamental bridging construct in the behavioral sciences. *British Journal of Psychology*, 99(1), 1–27.
- Hogarth, R.M. (2010). Intuition: A Challenge for Psychological Research on Decision Making. *Psychological Inquiry*, 21(4), 338–353.
- Holzkamp-Osterkamp, U. (1979). Erkendelse, emotionalitet, handleevne. I: Dreier, O. *Den Kritiske Psykologi*. (137-349). Rhodos.
- Høgh-Olesen, H. (2017, April 11). *intuition*. Lokaliseret d. 11.10.2020 på Den Store Danske: <https://denstoredanske.lex.dk/intuition>
- Højris, O. & Ledet, T. (2009). *Modernitetens verden. Tiden, videnskab, historien og kunst*. [E-book]. Amsterdam Universe Press. 151-166.
- Jacobi, J. (1987). *C. G. Jungs Psykologi*. (3. udg.). Gyldendal.
- Jung, C.G. (1994). *Psykologiske typer*. Samlerens Bogklub.
- Just, S.N., & Burø, T. (2010). *Kultur- og kommunikationsteori* [E-book]. Hans Reitzels Forlag. 256-259.
- Kahneman, D., & Klein, G. (2009). Conditions for intuitive expertise: A failure to disagree. *American Psychologist*, 64(6), 515–526.

- Klinge, L. (2017). *Lærereens relationskompetence - Kendetegn, Betingelser og Perspektiver*. Dafolo.
- Kristiansen, B. (2010). Tekstproduktion og vidensproduktion. *Dansk Universitetspædagogisk Tidsskrift*, 5(9), 50-54.
- Kvale, S. og Brinkmann, S. (2012). *InterWiev - Introduktion til et håndværk* (2. udg.). Hans Reitzels Forlag.
- Køppe, S. & Dammeyer, J. (2014). *Personlighedspsykologi - En grundbog om personlighed og subjektpsykologi*. Hans Reitzels Forlag.
- Lieberman, M.D. (2000): Intuition: A Social Cognitive Neuroscience Approach. *Psychological Bulletin*, 126(1), 109-137.
- Mick, D.G., Spiller, S.A., & Baglioni, A.J. (2012). A systematic self-observation study of consumers' conceptions of practical wisdom in everyday purchase events. *Journal of Business Research*, 65(7), 1051–1059.
- Mutlu, M. E., Kayabaş, İ., Kayabaş, B. K., & Mutlu, A. ş. P. (2015). Implementation of the Lifelong Learning Experiences Management Approach – Observations on the First Experiences. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 174, 849–861.
- Myers, D. G. (2004). *Intuition, Its Powers and Perils*. Yale university Press.
- Norman, E., & Price, M. (2012). Social intuition as a form of implicit learning: Sequences of body movements are learned less explicitly than letter sequences. *Advances in Cognitive Psychology*, 8(2), 121–131.
- Pinjala, A. (2010). *An exploration of how family therapists use and understand intuition in their clinical practice* (Afhandling). Capella University. ProQuest Dissertations Publishing.
- Raidl, M.-H., & Lubart, T.I. (2001). An Empirical Study of Intuition and Creativity. *Imagination, Cognition and Personality*, 20(3), 217–230.
- Rasmussen, O.V. (2009). Væren i forhold: Relationer i Kritisk Psykologisk perspektiv. I: T. Ritchie (Ed.), *Relationer i psykologien* (2. udg.). (271–297). Billesø & Baltzer.
- Riecke, L. B. H. (2014). *På sporet af intuitionens evner og vildfarelser*. Aalborg Universitet (Afhandling). Aarhus Universitet.
- Rodriguez, N.M., & Ryave, A.L. (2002). *Systematic Self-Observation: A Method for Researching the Hidden and Elusive Features of Everyday Social Life (Qualitative Research Methods)* (2. udg.). Sage Publications, Inc.

- Schibbye, A-L.L. (2007). *Relationer - Et dialektisk perspektiv*. Akademisk Forlag.
- Schraube, E. (2010). Første-persons perspektivet i psykologisk teori og forskningspraksis. *Nordiske Udkast*, 38(1/2), 93-104.
- Sias, J. (2013). *Emotion, Virtue, and Moral Perception: A Defense of Moral Intuitions* (Ph.d.). University of North Carolina at Chapel Hill.
- Sinclair, M. (2020). *Handbook of Research Methods on Intuition (Handbooks of Research Methods in Management series)* by Marta Sinclair (2014-08-29) [E-book]. Edward Elgar Pub (2014-08-29).
- Sonne-Ragans, V. (2019). *Anvendt videnskabsteori* (2. udg.). Samfundslitteratur.
- Tønnesvang, J., Hedegaard, N. B., & Nygaard, S. E. (2015). *Kvadrantmodellen - En introduktion* (2. udg.). 1-24. Klim.
- Vaidya, A. & Bilimoria P.(2018): Intuition in Classical Indian Philosophy: Laying the Foundation for a Cross-Cultural Study. I: Wuppuluri & Doria (2018). *The Map and the Territory: Exploring the foundations of science, thought and reality*. Springer International Publishing. Switzerland.
- van Roy, R., Deterding, S., & Zaman, B. (2019). Collecting Pokémon or receiving rewards? How people functionalise badges in gamified online learning environments in the wild. *International Journal of Human-Computer Studies*, 127. 62–80.
- Wax, J.L. (2006). *Intuition in Education: Teaching and Learning Without Thinking*. Temple University. 379-388.
- Wentzer, T. S. (2017, November 12) *Rationalitet. Det, der adskiller os fra dyrene*. Lokaliseret d. 3.12.2020 på Videnskab: <https://videnskab.dk/forskerzonen/kultur-samfund/rationalitet-det-der-adskiller-os-fra-dyrene>
- Yardley, L. (2011). Demonstrating validity in qualitative psychology. I: Jonathan A. Smith (eds.): *Qualitative Psychology. A practical Guide to Research Methods*. (235-251). London. Sage.
- Østerberg, D. (2013). Jean-Paul Sartre. I: H. Andersen & L.B. Kaspersen. *Klassisk og moderne samfundsteori*. (5. udg.). (287-312). Hans Reitzels Forlag.
- Zeuner, L., Bunnage, D., Ottosen, M.H., Christoffersen, M.N. (1998). Sociologisk teori om social integration. *Socialforskningsinstituttet*, 98(18), 14–20.